

Erityisluokanopettajien näkemyksiä kodin ja koulun yhteistyöstä

Sara Räsänen

Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma

Syyslukukausi 2019

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Räsänen, Sara. 2019. Erityisluokanopettajien näkemyksiä kodin ja koulun yhteistyöstä. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 53 sivua.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on antaa tuoretta tietoa erityisluokanopettajien ajatuksista ja kokemuksista koskien kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Tutkimuksessa selvitetään kodin ja koulun välisen yhteistyön haasteita, erilaisia keinoja sen toteutumiseksi sekä sitä millaista onnistunut yhteistyö on.

Tutkimuksen aineisto kerättiin sähköisen kyselylomakkeen avulla keväällä 2019 ja siihen vastasi yhteensä 135 erityisluokanopettajaa. Aineisto analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että eniten käytettyjä kodin ja koulun välisen kommunikoinnin keinoja ovat sähköinen Wilma, tekstiviestit sekä puhe-
lut. Haasteiksi erityisluokanopettajat mainitsivat ajanpuutteen, vaikeuden saada yhteyttä vanhempiin, näkemuserot oppilaan tuen tarpeista sekä kodin ja koulun roolista, kulttuuri- ja kielierot, stressin ja lisäksi erillisen työpuhelimien puuttumisen koettiin asettavan haasteita yhteydenpidolle. Onnistuneeseen yhteistyöhön erityisluokanopettajat liittivät selkeästi neljä asiaa, joita olivat avoimuus ja läpinäkyvyys, riittävä viestintä, molemminpuolisuus ja yhteinen tavoite.

Tutkimus tuo esille haasteiden sekä onnistuneen yhteistyön selkeää yhteyttä toisiinsa sekä niiden välistä ristiriitaa. Onnistunut yhteistyö vaatii toimintaan yhteydenpitoa sekä yhteistyötä, joiden puuttuminen taas koetaan yhteistyön haasteena.

Asiasanat: kodin ja koulun yhteistyö, kasvatuskumppanuus, vuorovaikutus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ	7
2.1	Kodin ja koulun yhteistyön erilaisia määriytyksiä	7
2.1.1	Kasvatuskumppanuus.....	8
2.1.2	Yhteistoiminnallinen vuorovaikutus ja toimiva kumppanuussuhde	9
2.1.3	Osallistumisen ja yhteistyön muodot.....	11
2.2	Yhteistyössä käytettävät toimintatavat.....	12
2.3	Yhteistyön haasteet.....	15
2.4	Kehitysideoita.....	17
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSONGELMAT/-KYSYMYKSET .	20
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	21
4.1	Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu	21
4.2	Aineiston analyysi	22
4.3	Eettiset ratkaisut.....	24
5	TULOKSET	26
5.1	Yhteistyöhön käytettävät keinot.....	26
5.2	Yhteistyön haasteet.....	28
5.3	Näkemykset onnistuneesta yhteistyöstä	35
7	POHDINTA	39
7.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	39
7.2	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet	42

LÄHTEET	46
LIITTEET.....	52

1 JOHDANTO

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on jatkuvasti ajankohtainen ilmiö koulumaailmassa ja on vahvasti läsnä siellä käytävässä vuorovaikutuksessa. Tulevana erityisopettajana koen aiheen tutkimisen mielenkiintoisena ja tärkeänä. Tästä syystä halusin selvittää jo valmistuneiden erityisluokanopettajien ajatuksia vanhempien kanssa käytävästä yhteistyöstä. Koulumaailmassa tapahtuva yhteistyö on kuitenkin olennainen osa opettajan työtä ja hyvät vuorovaikutustaidot sekä sosiaaliset taidot ovat opettajan tärkeitä työvälineitä (Hirvasniemi-Haverinen 2013, 22). Lisäksi vanhempien kanssa käyty vuorovaikutus on mahdollisesti vaikuttava osa oppilaiden koulumenestystä ja hyvinvointia. Esimerkiksi monissa tutkimuksissa vanhempien osallisuuden on todettu olevan yhteydessä lapsen koulumenestykseen ja käytökseen koulussa (Durišić & Bunijevac 2017; Garbacz, McIntyre & Santiago 2016; Ozmen, Akuzum, Zincirli & Selcuk 2016; Hellström 2008, 101; Cox 2005).

Juha-Matti Latvalan (2012) laatimassa Niilo-Mäki instituution julkaisemassa Kodin ja koulun yhteistyön tehostaminen kirjoituksessa todetaankin, että lähi-vuosina kodin ja koulun yhteistyö on noussut vahvasti esiin koulua koskevissa keskusteluissa. Esimerkiksi keskustelua on käyty yhteistyön vaativuudesta sekä sen viemästä ajasta, yhteistyön merkityksestä, vanhempien kasvatustuusta ja kasvatuskumppanuudesta. Lisäksi kodin ja koulun välillä tapahtuva tiedonkulkua on esiintynyt otsikoissa useasti. (Latvala 2012.) Toisaalta myöskään vanhempien rooli ja asema suhteessa lapsen koulunkäyntiin ei ole enää samanlainen kuin aiemmin. Vanhemmat ovat aiempaa kiinnostuneempia lapsensa koulunkäynnistä ja haluavat olla siinä mukana. (Metso 2013a, 24.) Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä ja sen muodoissa on tapahtunut muutoksia (Cantell 2011, 174) ja ne ovat seurausta monista asioista. Kuitenkin keskeisimpinä muutoksen vaikuttajina voidaan pitää teknologian kehittymistä, monikulttuuristumista, väestön koulutustason paranemista sekä perherakenteissa tapahtuneita muutoksia. (Lahtinen 2011, 316.)

Aiheesta on tehty paljon tutkimusta erityisesti vanhempien näkökulmasta sekä yhteistyön haasteiden näkökulmasta. Lisäksi on myös tutkittu ja kirjoitettu siitä, miten yhteistyötä voitaisiin parantaa ja millaisia vaikutuksia vanhempien osallistumisella on oppilaan koulumenestykseen. Tehdyt tutkimukset antavat omalta osaltaan viitteitä siihen, mitä asioita pidetään haastavina ja mitä taas onnistuneina yhteistyön toimivuuden kannalta. Lisäksi aiemmat tutkimukset kertovat jonkin verran jo käytössä olevista käytänteistä. Tämä tutkimus tuo uudenlaista tietoa erityisesti erityisluokanopettajina toimivien kokemuksista. Aiemmat tutkimukset on tehty sekä Suomessa että muualla maailmassa, oma tutkimukseni antaa kuitenkin lisää tietoa siitä millaisena kodin ja koulun yhteistyö koetaan Suomessa erityisluokanopettajien näkökulmasta.

Tutkimuksen teoreettinen tausta koostuu aiemmin tehdyistä tutkimuksista ja opetussuunnitelmasta sekä kodin ja koulun yhteistyön käsitteen määrittelystä. Luodaan katsaus tällä hetkellä koulussa käytettyihin yhteistyön työkaluihin ja niiden rooliin, esimerkiksi vanhempainiltoihin. Lisäksi käsittelen yhteistyön tuomia haasteita ja toisaalta keinoja, joilla sitä voitaisiin parantaa.

2 KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

2.1 Kodin ja koulun yhteistyön määrittäjiä

Yhteistyötä kodin ja koulun välillä tapahtuu usealla tasolla. Kunnan tasolla yhteistyö kodin ja koulun välillä on koulujen toiminnan sekä yhteistyön kehittämistä ja mahdollistamista. Resursseista ja yhteistyön linjaamisesta päättää opetuksen järjestäjä.

Koulun tasolla yhteistyö tukee toiminnan kehittämistä ja oppilaiden sekä koulussa toimivan henkilökunnan hyvinvointia. Rehtorin rooli voi olla merkittävä, sillä hän voi omalla toiminnallaan vaikuttaa kodin ja koulun yhteistyön saamaan merkitykseen koulussa sekä ilmapiiriin. Luokan tasolla yhteistyö vahvistaa oppilaiden sosiaalisia suhteita sekä luokan yhteisöllisyyttä. Lisäksi se mahdollistaa vanhempien ja opettajan välisen tutustumisen ja tarjoaa opettajalle vanhempien tuen luokan asioiden hoitamiseen liittyvissä asioissa. Lisäksi luokan vanhemmat voivat muodostaa keskenään verkoston, joka tarjoaa mahdollisuuden vertaistukeen. Vanhempien yhteisellä toiminnalla on opettajan työtä tukeva vaikutus. Toiminta voi esimerkiksi parantaa luokkahenkeä, edesauttaa oppimista, luo uusia toimintatapoja kodin ja koulun yhteistyölle ja painottaa aikuisten yhteistä vastuuta luokan oppilaista. Vanhemmat pääsevät lähemmäksi koulun arkea ja koulu ympäristönä tulee heille tutuksi.

Yksittäisen oppilaan tasolla yhteistyö tukee koulunkäyntiä sekä mahdollistaa oppimiseen ja kasvuun liittyvien haasteiden tunnistamisen varhaisessa vaiheessa sekä tuen saamisen ongelmiin. (Hellström 2008, 10–102.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) taas mainitaan, että huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta. Koulun tehtävänä on tukea kodeissa tapahtuvaa kasvatustehtävää ja vastata oppilaan opetuksesta sekä kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Kuitenkin oppilaan edun turvaa-

miseksi koti ja koulu tekevät keskenään yhteistyötä, jonka lähtökohtana on rakentaa luottamusta, tasavertaisuutta ja keskinäistä kunnioitusta. (OPH 2014.) Lapsen oppimisen ja kasvun tukeminen sekä hyvän koulumenestyksen asettaminen päämääräksi tulisi olla keskiössä, kun mietitään, mikä on kodin ja koulun yhteistyön tavoite (Kurttila 2013, 13; Cantell 2011, 176; Hellström 2008, 100). Opettajalle onkin tarjottava riittävästi aikaa kodin ja koulun yhteistyöhön (Lahtinen 2011, 191).

Launonen, Pohjola ja Holma (2004, 97) kuvaavat kodin ja koulun yhteistyötä neuvotteluprosessina, jossa vanhemmat on houkuteltava mukaan yhteistyön merkitysten oivaltamiseen. Onnistuakseen kodin ja koulun välisen yhteistyön tulisi sisältää suunnitelmallisuutta, organisointia, selkeät rakenteet, toiminimet sekä kirjatut periaatteet (Nurmi 2014, 36; Lahtinen 2011, 316; Launonen ym. 2004, 109; Ojala & Launonen 2003, 324).

2.1.1 Kasvatuskumppanuus

Yksi kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön liittyvä käsite on kasvatuskumppanuus. Metson (2013b, 60) mukaan kasvatuskumppanuusajattelun pohjalla on se, että sekä vanhemmilla että koulun henkilöstöllä on oppilaasta olennaista ja tärkeää tietoa. Tämän seurauksena näiden tahojen tiedot ja kokemukset yhdistyvät niin, että oppilas hyötyy jaetusta asiantuntijuudesta. Launosen ja kumppaneiden (2004, 103) mukaan kodin ja koulun yhteistyö voidaan nähdä kasvatuskumppanuutena, jonka tarkoitus on tukea oppilaan kannalta ajankohtaisia ikä- ja kehitysvaiheen kasvuprosesseja. Lapsen ja nuoren kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisen keskeisenä lähtökohtana on toimiva ja myönteinen yhteistyö kodin ja koulun välillä (Lämsä 2013, 60). Kasvatuskumppanuuden rakentuminen voidaan luokitella tapahtuvan kolmen vaiheen kautta, joita ovat tutustuminen, verkostoituminen ja kumppanuus (Launonen ym. 2004, 102). Kumppanuuden tavoitteita ovat lapsen ja nuoren ympäröivän yhteisön

muovaaminen mahdollisimman hyväksi sekä vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä. Toisaalta pyritään myös ehkäisemään kasvatuksellisia ongelmia ja riskejä sekä katkaisemaan jo ilmenneet ongelmat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Lämsä 2013, 62.)

2.1.2 Yhteistoiminnallinen vuorovaikutus ja toimiva kumppanuussuhde

Kodin ja koulun välinen yhteistyö, kuten muunkinlaiset vuorovaikutussuhteet, tarvitsee toimiakseen yhteistoiminnallisuutta ja ymmärrystä siitä, millaisia tekijöitä onnistunut kumppanuussuhde tarvitsee. Lewisin (2016) kehittämän teorian mukaan yhteistoiminnalliseen vuorovaikutukseen kuuluvat ulkoinen ympäristö (external environments), panostus (inputs), vastavuoroinen keskinäinen riippuvuus (management of reciprocal interdependence) ja tuloksellisuus (outcomes). Ulkoinen ympäristö on yleisesti ottaen liitetty aina suurempaan ympäristöön. Esimerkiksi juuri luokkahuoneissa tapahtuva tai vaikkapa lääkärin ja potilaan välinen yhteistyöympäristö voidaan luokitella kuuluvaksi tähän. Ulkopuoliset resurssit, normit ja keinot ovat kaikki yhteydessä vuorovaikutustilanteisiin ja ovat siksi merkityksellisiä. (Lewis 2016). Koulumaailmassa vanhempien ja opettajan väliseen yhteistyöhön voidaan siis ajatella liittyvän paljon koulun, kunnan, opetushallituksen ja muiden suurempien tahojen määrittelemiä asioita.

Panostus tarkoittaa Lewisin (2016) mukaan osallistujien ominaispiirteitä ja suhteita, alustavia taitoja ja motivaatiota sekä yhteistyön vuorovaikutuksen suunniteltua laajuutta ja käyttöikä.

Vastavuoroinen keskinäinen riippuvuus taas pitää sisällään neuvottelun identiteeteistä, keskinäisten näkemysten vaihdon hallinnan sekä yhteistyötaitojen toteutuksen. Lisäksi tärkeää on se kuinka miellyttävänä toisen ihmisen tapaa hallita resursseja sekä viestiä koetaan. Tuloksellisuusulottuvuuden mukaan yhteistoiminnallisessa vuorovaikutuksessa useat eri lopputulokset ovat mahdollisia. Kuitenkin tavoitteeseen pääsy on yleisesti ottaen ilmeisin lopputulos. (Lewis 2016). Esimerkiksi opettajan ja vanhempien välisen yhteistyön aiheena voi olla oppilaan oppimiseen liittyvät vaikeudet koulussa, jolloin vaikeuksien

poistaminen tai vähentäminen asetetaan tavoitteeksi ja yhteistyötä jatketaan silloin useimmiten niin pitkään, että onnistuneeseen lopputulokseen on päästy.

Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa, jossa haastateltiin sekä vanhempia että asiantuntijoita, löydettiin kuusi indikaattoria, jotka mahdollistavat perheiden ja asiantuntijan välisen toimivan kumppanuussuhteeseen. Näitä ulottuvuuksia olivat kommunikaatio, sitoutuminen, samanarvoisuus, taidot, luottamus ja kunnioitus. (Blue-Banning, Summers, Frankland, Nelson & Beegle 2004).

Vastauksista selvisi, että kommunikaation tulisi olla rehellistä ja avointa. Lisäksi sekä asiantuntijat että vanhemmat korostivat sitä, että tietoa on jaettava. Sitoutunutta ammattilaista puolestaan kuvattiin sellaisena, joka arvostaa yksilöllistä suhdettaan asiakkaisiin. Monien vanhempien mukaan sitoutunut ammattilainen pitää tärkeänä suhdetta sekä lapseen että vanhempiin.

Vanhempien mielestä samanarvoisuuden toteutumiselle on tärkeää, että ammattilaiset antavat tunnustusta vanhempien näkökulmille, sen sijaan, että heidät jätetään huomiotta. Vanhemmat kertoivat myös, että ammattilaisten on tuettava perheitä kannustamalla heitä aktiivisesti ilmaisemaan mielipiteitään ja auttamalla heitä oppimaan taitoja, jotta he voivat osallistua päätöksentekoon.

Taitojen näkökulmasta esille nousivat vastaukset, joissa kerrottiin, että perheen jäsenet ihailevat ammattilaisia, jotka saavat asioita tapahtumaan. Vanhemmat kuvasivat sitä, että haluavat ammattilaisella olevan korkeat odotukset heidän lapsiaan kohtaa, jonka seurauksena he saavat asioita myös tapahtumaan.

Viimeisenä vanhemmat kuvasivat asiantuntijan kunnioituksen tarkoittavan heille hyvinkin yksinkertaisia kohteliaisuuksia esimerkiksi kutsumalla vanhempia sukunimellä tai pyytämällä lupaa käyttää muuta nimeä, saapuesaan ajoissa kokouksiin ja antamalla tunnustusta vanhempien panokselle ja ponnisteluille. Ei-tuomitseva asenne sisälsi sekä ihmisten arvostamisen erilaisista kulttuuritaustoista että perheen elämäntavasta. (Blue-Banning ym. 2004.)

2.1.3 Osallistumisen ja yhteistyön muodot

Epstein (2002) on esittänyt kuusi osallistumisen ja yhteistyön muotoa, jotka ovat viestintä, vanhemmuuden tukeminen, oppimisen tukeminen kotona, vapaaehtoisuus, vaikuttaminen ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Viestintä pitää sisällään aktiivisen koulun ja kodin välisen kommunikaation koskien koulun ja luokan tapahtumia ja oppilaan etenemistä. Hyvin toimiva viestintä kertoo myös oppilaille sen, että sekä vanhemmat että opettaja toimivat yhdessä auttaakseen oppilasta menestymään koulussa. Vanhemmuuden tukemisella Epstein (2002) tarkoittaa sitä, että autetaan vanhempia ymmärtämään ja tukemaan lapsensa kasvua ja kehitystä. Voidaan esimerkiksi auttaa vanhempia saamaan tietoa lasten terveyteen liittyvistä asioista, turvallisuuden takaamisesta, ruokavaliosta sekä muusta kehitystä tukevasta. Lisäksi kerrotaan millaiset kotiolot tukevat oppimista.

Oppimisen tukeminen kotona edellyttää Epsteinin (2002) mukaan sen, että vanhemmille tarjotaan tietoa siitä, miten lapsi etenee koulussa ja miten esimerkiksi kotiläksyjen kanssa voidaan auttaa. Vanhempien ja opettajan välinen kommunikaatio paranee. Myös vanhempien ja lasten keskustelut lisääntyvät kotona, kun tarkastellaan oppilaan työtä, harjoitellaan taitoja kurssin suorittamiseksi, seurataan etenemistä ja keskustellaan kotitehtävistä sekä valitaan kurseja ja tehdään muita opetussuunnitelmia.

Vapaaehtoisuudella tarkoitetaan sitä, että vanhemmat ovat valmiita antamaan aikaa ja osaamistaan koulun, opettajien ja oppilaiden tukemiseen. Vapaaehtoinen toiminta voi tapahtua koulussa, luokassa, kotona tai yhteisössä muuten. Toimintaa voi olla yksittäisen opettajan avustaminen tai esimerkiksi auttaminen kirjastossa, tietokonehuoneissa/luokissa, leikkipaikoilla, lounaalla ja koulun jälkeisissä aktiviteeteissa. Perheet osallistuvat myös oppilaiden esityksiin, urheilutoimintaan, juhliin ja muihin tapahtumiin. Vaikuttamiseen liittyvät toiminnot taas antavat vanhemmille mahdollisuuden vaikuttaa päätöksentekoon kouluissa.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ulottuvuus kannustaa yhteistyötä koulujen, perheiden, yhteisöryhmien, järjestöjen, virastojen ja yksityishenkilöi-

den välillä. Yhteistyö voi olla useita osapuolia hyödyttävää. Esimerkiksi yhteisön resurssit voivat auttaa kouluja, perheitä ja opiskelijoita ja toisaalta opettajat, vanhemmat ja opiskelijat voivat auttaa yhteisöjään. Perheen ja koulun lisäksi myös yhteisöillä on tärkeä rooli oppilaiden koulutuksessa, kehityksessä ja hyvinvoinnissa. Yhteisössä on monia resursseja inhimillisiä, taloudellisia, aineellisia ja sosiaalisia, jotka voivat tukea ja parantaa kodin ja koulun toimintaa. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa yhdistää yhteisön resursseja monin eri tavoin koulujen parantamiseksi, perheiden vahvistamiseksi ja opiskelijoiden auttamiseksi menestymään koulussa ja elämässä. (Epstein 2002.)

2.2 Yhteistyössä käytettävät toimintatavat

Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä ratkaisevassa asemassa on säännöllinen ja ajankohtainen tiedottaminen. Tällä voidaan rakentaa vanhempien ja opettajan välille luottamuksellista suhdetta. Tärkeää yhteistyön kannalta on se, että viestintä on toimivaa (Karhuniemi 2013, 110). Ensisijaisina tavoitteina tiedottamisella on ajankohtaisen tiedon ja kuulumisten kertominen vanhemmille, luottamuksen vahvistaminen sekä opettajan tekemän työn näkyväksi tuleminen vanhemmille. Esimerkiksi luokkatiedote antaa vanhemmille tietoa olennaisista asioista, jotka koskevat sekä luokan että koko koulun asioita. (Kampman, Solantaus, Anttila, Ojala ja Santalahti 2015, 128.)

Tietotekniikan käyttäminen yhteydenpidossa on nykyisin arkipäivää ja usein tapahtumista ja tapaamisista tiedotetaan sähköposteilla ja tekstiviesteillä (Latvala 2012), tämän muutoksen myötä kodin ja koulun välillä kulkeva yhteydenpito on lisääntynyt (Cantell 2011, 177; Lahtinen 2011, 317). Suomessa nykyään suuri osa viestinnästä tapahtuu Wilma-järjestelmän kautta, johon sekä opettaja että vanhemmat voivat kirjata poissaoloja ja lähettää viestejä. Opettaja voi lisäksi tallentaa järjestelmään lukujärjestykset, lukuvuosi- ja kurssisuunnitelmat sekä eri tapahtumia koskevia tiedotteita. (Karhuniemi 2013, 124.)

Graham-Clay (2005) on jakanut yhteydenpidon kahteen ryhmään, yhden-suuntaiseen kommunikaatioon ja kaksisuuntaiseen kommunikaatioon. Yhden-suuntaisessa kommunikaatiossa käytetään yleensä kirjoitettuja uutiskirjeitä ja viikkotiedotteita. Lisäksi erilaisten kodin ja koulun välillä kulkevien vihkojen ja seurantakorttien käyttö on yleistä kirjoitettuna tapahtuvaa viestintää, erityisesti erityistarpeita tarvitsevien oppilaiden kohdalla. Poiketen edellisestä yhden-suuntaisesta kommunikaatiosta, kaksisuuntainen kommunikaatio vaatii sen, että opettajan ja vanhempien välillä käydään vuoropuhelua keskenään. Tällaisista kommunikaatiota ovat esimerkiksi kotiin tehtävät puhelut sekä kasvokkain sovitut tapaamiset. (Graham-Clay 2005.) Tämän tyyppinen kaksisuuntainen kommunikaatio lisää Epsteinin (2002) mukaan kodin ja koulun välistä ymmärrystä.

Stonerin ja Angellin (2014) tekemässä tutkimuksessa erityislasten äitien ja opettajien välisen kommunikaation todettiin jakautuvan kahteen ryhmään, joita erottivat kommunikoinnin aiheen sisällöt. Ensimmäiseen ryhmään kuului jokapäiväinen arkinen kommunikaatio ja toiseen ryhmään huoleen liittyvä kommunikaatio. Jokapäiväiseen kommunikaatioon kuuluivat esimerkiksi koulupäivän sujumiseen liittyvät kuulumisen vaihtamiset opettajien ja äitien välillä, sekä muut koulussa ja kotona tapahtuvaan edistymiseen liittyvät asiat. Huoleen liittyvä kommunikaatio opettajien ja äitien välillä taas keskittyi ongelmiin ja huolenaiheisiin. (Stoner & Angell 2014.)

Vanhempainilta: Vanhempainilloissa opettaja ja oppilaiden vanhemmat pääsevät tutustumaan ja tapaamaan keskenään. Tapahtuma antaa mahdollisuuden keskustella luokan yhteisistä asioista ja vahvistaa kasvatuskumppanuutta, aktivoimalla vanhempia vastavuoroiseen keskusteluun. Vanhempainillan tavoitteita ovat tutustuminen, vuorovaikutus sekä molemminpuolinen kasvatustyön tukeminen. (Kampman ym. 2015, 135–136; Okeke 2014; Jensen 2011). Edellytyksenä onnistuneelle vanhempainillalle on aina sen hyvä suunnittelu. Hyvin rakennettu vanhempainiltasuunnitelma toimii runkona useamman vuoden ajan ja muutosten tarpeessa se on helppo päivittää. (Lahtero 2013,16.)

Vanhempainvartti ja muut tapaamiset: Opettajan, vanhemman ja oppilaan välillä käytävästä keskustelusta voidaan puhua monilla eri nimillä: vanhempainvartti, arviointikeskustelu, kehityskeskustelu tai kolmikantakeskustelu. Keskustelut ovat usein osa arviointia, mutta pääasia on, että kyseessä on vuorovaikutustilanne. Niiden tavoitteena on tukea oppilaan kasvua sekä oppimista ja koulunkäyntiä. Keskustelu omasta lapsestaan ja hänen koulunkäyntiinsä liittyvistä asioista on vanhemmille tärkeää. (Karhuniemi 2013, 115.) Tehokkaan tapaamisen järjestäminen edellyttää hyvää suunnittelua, jolloin esimerkiksi käsiteltävät asiat sekä aikataulu on sovittu etukäteen (Mitchell 2012.)

Kun kyse on erityistä tukea tarvitsevasta oppilaasta Määtän ja Rantalan (2016, 238) mukaan vanhemmat pitävätkin kahdenkeskisiä keskusteluja, joissa käsitellään lapsen oppimiseen, kasvuun ja kuntoutukseen liittyviä asioita parhaana kodin ja koulun välisenä yhteistyömuotona. Lisäksi erityisoppilaan kohdalla keskustelun tulisi keskittyä käytökseen ja koulussa pärjäämiseen ja vanhemmille on tarjottava keinoja ja apua siihen, miten he voivat tukea lastaan (Dolgun 2016). Mitchell (2012) painottaa sitä, että vanhempia on rohkaistava osallistumaan ja heidän on ymmärrettävä oma merkityksellisyytensä lapsen tukemisessa.

Avoimien ovien päivät: Koululla on mahdollisuus pitää avoimien ovien päiviä tai muunlaisia yhteisiä toimintapäiviä. Usein tällaiset päivät pyritään järjestämään lauantaina, jotta mahdollisimman moni vanhempi pääsisi osallistumaan. Oli tapahtuma sitten liikunnallinen tempaus tai tavalliseen koulupäivään tutustumista, niin on tärkeää, että tavoitteet ja sisällöt suunnitellaan etukäteen. Avoimien ovien päivät ja muut tapahtumat voidaan suunnitella kodin ja koulun yhteistyöpäiviksi, ja huoltajien mielipiteitä toteutuksesta, sisällöistä sekä ajankohdasta on hyvä kysellä esimerkiksi Wilman kautta. (Karhuniemi 2013, 111.)

2.3 Yhteistyön haasteet

Yhteistyöhön liittyy aina jonkinlaisia haasteita. Aiempien tutkimusten ja kirjallisuuden perusteella erilaisia haasteita ovat muun muassa haastavien vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, luottamuksen puuttuminen huoltajien ja opettajan väliltä, ajanpuute sekä maahanmuuttajavanhempien kanssa käytävä vuorovaikutus.

Lämsän ja Karhuniemen (2013b, 163) mukaan opettajat kohtaavat työnsä aikana vanhempia, joiden kanssa yhteistyön tekeminen on haastavaa. Esimerkiksi vanhempainiltojen ongelmiksi voi muodostua se, että vanhemmat eivät syystä tai toisesta osallistu vanhempainiltaan tai niissä on jännittynyt ja jäykkä tunnelma (Kampman ym. 2015, 139). Lisäksi sekä opettajat että vanhemmat kokevat, että yhteydenpito kodin ja koulun välille syntyy pääosin silloin, kun esille nousee jokin ongelma tai vaikeus (Lehtolainen 2008, 360).

Gordonin (2006) mukaan sovittujen tapaamisten keskustelut eivät aina piitädy opinnoissa. Opettajat ovat harvoin saaneet koulutusta sellaisten ongelmien käsittelyä varten, jotka eivät liity kouluasioihin. Vanhemmat saattavat esimerkiksi ottaa esille intiimejä avioliittoon ja perheeseen liittyviä ongelmia, moittia tai ottaa vahvasti kantaa opettajan, koulun, koulutoimen tai kasvatusjärjestelmän toimintaan, hemmotella lastaan ja jopa uhkailla opettajaa sekä ilmaista tunteitaan voimakkaasti esimerkiksi itkemällä, huutamalla ja kiroilemalla. (Gordon 2006, 157). Tällaisissa tilanteissa opettaja voi tuntea olonsa avuttomaksi ja jopa järkyttyneeksi (Gordon 2006, 158). Koska opettajaa sitoo vaitiolovelvollisuus hän ei välttämättä kykene puolustautumaan avoimesti vihaisen vanhemman reaktioon. Opettaja ja vanhempi näkevät tapahtumat yleensä eri kanteilta, sillä vanhempi tulkitsee asiaa vain lapsensa kannalta, kun taas opettaja näkee tapahtumat kokonaisuutena, jossa on mukana monia muuttujia. (Ijäs 2013, 186.)

Joskus haasteen saa aikaan se, että vanhempien ja opettajan välille ei synny luottamusta. Tällainen tilanne saattaa tulla eteen esimerkiksi silloin, kun opettajan ja vanhempien näkemykset eivät kohtaa lapsen oppimiseen liittyvistä

asioissa. (Abed 2014). Opettajan voi olla lisäksi vaikea ottaa yhteyttä kotiin, kun kyseessä on hankala tilanne ja toisaalta vanhemmatkin voivat kokea yhteyden ottamisen haastavana. Kumpikin osapuoli saattaa kokea epäonnistumista kasvatustehtävässään tai pelätä, että ongelmien ottaminen puheeksi loukkaa toista osapuolta. (Lämsä ja Karhuniemi 2013b, 164.) Lisäksi Piispasen (2008, 180) tutkimuksessa selvisi, että opettajat ovat huolissaan koteihin tehtävien yhteydenottojen vaikuttavan vanhempiin niin, että yhteydenottojen ajatellaan olevan kritiikkiä vanhempien kasvatustaidoille. Kun kyseessä on erityisen tuen järjestäminen voi vanhempien olla vaikea hyväksyä lapsensa tuen tarvetta, jolloin vanhempien reaktio voi olla hyökkäävä tai vuorovaikutuksesta kokonaan vetäytyvä. Jotta keskustelusta saataisiin rakentavaa, on asiaa lähestyttävä myönteisen ajattelun ja ratkaisukeskeisen lähestymisen avulla. (Lämsä ja Karhuniemi 2013a, 136.)

Toisenlainen haaste on ajanpuute. Esimerkiksi vanhempien työajat tai yksinhuoltajuus voivat joskus olla este yhteisen ajan löytämiselle (Abed 2014; Piispanen 2008, 179). Lehtolaisen (2008, 357) mukaan opettajat kokevat myös, että vanhemmat eivät aina osallistu innokkaasti koulun järjestämiin aktiviteetteihin ja useimmiten paikalla ovat aina samat aktiiviset vanhemmat.

Maahanmuuttajaperheiden integrointi voi olla haasteellista ja koululla on tärkeä rooli perheiden taustojen huomioonottamisessa (Ojala ja Launonen 2003, 319). Latvalan (2012) mukaan maahanmuuttajalasten vanhempien voi olla vaikea keskustella suomeksi, eivätkä he välttämättä tiedä millaisia mahdollisuuksia heillä on osallistua koulunkäynnin tukemiseen. Kulttuuriset erot ja heikot taidot suomen kielessä saavatkin aikaan sen, että maahanmuuttajataustaisten perheiden vanhemmat etääntyvät koulusta (Cantell 2011, 201). Theodoroun (2008) Kyproksella tehdyssä tutkimuksessa opettajat kuvailivat maahanmuuttajavanhempia vähän lastensa koulunkäyntiin osallistuvina, jonka ajateltiin johtuvan mahdollisesti siitä, että maahanmuuttajaperheet joutuvat sopeutumaan kokonaan uudenlaiseen kulttuuriympäristöön.

Lisäksi esimerkiksi Lemmerin (2012) tekemässä tutkimuksessa opettajat kuvailivat vanhempien kanssa sovittuja tapaamisia stressaavina, väsyttävänä ja

aikaa vievinä, eikä yksikään heistä ollut saanut koulutusta siihen, miten vanhempia tulisi kohdata. Myös Norjassa tehdyssä tutkimuksessa koskien opettajien kokemaa stressiä sen yhdeksi aiheuttajaksi nousi vanhempien kanssa käytävä viestittely ja tapaamiset. Viestien lähettely ja tapaamiset koettiin stressaavina ja niiden kerrottiin vievän aikaa esimerkiksi tuntien suunnittelulta. (Skaalvik & Skaalvik 2015). Myös Aydinin ja Kayan (2016) tekemässä tutkimuksessa vanhempien kanssa käytävän yhteistyön koettiin aiheuttavan stressiä. Tutkimuksessa yhteistyöhön liittyvästä stressistä löydettiin tekijöitä, joita olivat esimerkiksi vanhempien korkeat odotukset ja vaatimukset, opettajan tehtäviin puuttuminen, yhteydenotot vapaa-ajalla, opettajan syyttäminen sekä erimielisyydet. (Aydin & Kaya 2016). Launonen ja kumppanit (2004, 92) toteavatkin haasteena olevan myönteisen perusvireen sekä toimintatapojen löytyminen, jotka motivoisivat toimimaan yhdessä koko peruskoulun ajan.

2.4 Kehitysideoita

Yhteistyön parantamisen kehitysideoiksi on esitetty monenlaisia ratkaisuja. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset koulussa toteutettavat kumppanuusohjelmat, opettajien vuorovaikutuksessa käyttämät strategiat, maahanmuuttajalasten vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen, vanhempien konkreettinen osallistuminen ja asiantuntijuuden tuominen koulun arkeen sekä opettajankoulutuksessa tehtävät muutokset.

Durisicin ja Bunijevacin (2017) mukaan kouluissa tapahtuvilla kumppanuusohjelmilla voitaisiin kouluttaa vapaaehtoisia käyttämään tiettyjä tapoja ja strategioita yhteistyön avuksi luokissa ja ylipäättään koulussa. Antamalla koulutusta taataan se, että kaikki vapaaehtoiset tietävät odotukset ja ymmärtävät paremmin koulun toimintaa. Koulujen on pyrittävä osallistamaan vanhempia ja yhteisön jäseniä oppilaiden koulunkäyntiin tehokkaiden kumppanuusohjelmien avulla, näin voidaan korostaa koulutuksen merkitystä. Lisäksi kouluissa voidaan toteuttaa osallistumistoimia, joissa keskitytään kaikkien vanhempien osallistumiseen. Järjestelmänvalvojen ja kouluttajien on tarkoitus tarjota ystä-

vällinen ja kutsuva ilmapiiri, joka tekee koulusta helposti lähestyttävän ja miellyttävämmän niille vanhemmille, joilla on negatiivisia kokemuksia koulusta. Kodin ja koulun välisen positiivisen vuorovaikutuksen edellytys on se, että opettajat ottavat yhteyttä perheisiin säännöllisesti koko vuoden ajan eivätkä vain silloin, kun ongelmia ilmenee. Järjestelmänvalvojat ja kouluttajat saattavat olla hyödyllisiä, kun halutaan ottaa kaikki vanhemmat mukaan lapsensa koulutukseen ja tehdä koulutuskokemuksesta myönteisempää kaikille osallistuville. (Durisic & Bunijevac 2017.)

Stoner ja Angell (2014) ovat listanneet omassa tutkimuksessaan suosituksia opettajille siihen, miten erityisesti erityisoppilaiden vanhempia tulisi kohdata, jotta vuorovaikutuksesta tulisi luottamuksellista ja onnistunutta. Näiden strategioiden keskeisenä ajatuksena on, että vanhempiin olisi heti oltava yhteydessä ja rakennettava luottamusta, viesteihin tulisi vastata aina ja jos mahdollisuus dialogisuuden rakentumiselle annetaan, olisi sitä pyrittävä ylläpitämään molemminpuolisen luottamuksen kasvamisen näkökulmasta. Lisäksi ongelmakeskeisten viestien ja huolien huomioiminen ja toimivien ongelmanratkaisustrategioiden kehittämisen halukkuuden osoittaminen vanhemmille on tärkeää. (Stoner & Angell 2014.) Myös Cantell (2011, 192) on todennut yhteistyön helpotuvan silloin, kun vuorovaikutuksessa on sekä kodin että koulun välinen luottamus. Esimerkiksi opettajan asiantuntemus ja tietynlainen jämäkkyys auttavat vanhempia luottamaan siihen, että oman lapsen hoito ja opetus sujuvat (Cantell 2011, 192).

Edellisessä kappaleessa mainittiin maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa käytävä yhteistyö paikoittain haasteeksi, siksi myös maahanmuuttajalasten vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä tulisi kehittää. Olisi hyvä, että sekä opettajilla että koulun rehtorilla olisi tietoa vanhempien sosioekonomisesta ympäristöstä ja kulttuurista, jotta viestintää heidän kanssaan voitaisiin edelleen lisätä ja kehittää (Ozmen ym. 2016.) Lisäksi esimerkiksi koulutukset ja työpajat, joissa pääpaino olisi maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä voisi auttaa tulevaisuuden opettajia ymmärtämään eri kielisten ja eri kulttuurista tulevien kanssa tehtävän yhteistyön käytäntöjä. Koulutuksissa voitaisiin esi-

merkiksi kehittää kielellisiä, ei-kielellisiä ja kulttuuriin liittyviä kommunikoinnin keinoja. (Beauregard, Petrakos & Dupont 2014). Toisaalta maahanmuuttajavanhemmat voivat olla koululle voimavara. Heitä voitaisiin hyödyntää kouluissa nykyistä enemmän monikulttuurisuuden asiantuntijoina ja he voivat esimerkiksi olla mukana koulujen monikulttuurisuustapahtumien järjestämisessä, vierailuilla luokissa tai pitää oppilaille erikielisiä satutunteja. (Metso 2013b, 60–61.)

Metson (2013b, 60–61) mukaan vanhemmat omaavat ammattien ja harrastusten kautta monenlaista osaamista ja asiantuntijuutta, joka tuo opiskeluun uusia näkökulmia sekä monipuolistaa ja rikastuttaa sitä. Vanhempien ammattitaitoa ja osaamista voidaan tuoda kouluun niin, että vanhemmat esittelevät koulussa ammattejaan tai esimerkiksi toimivat työpajojen vetäjinä. Lisäksi vanhempien vetämistä koulun kerhoista on saatu hyviä kokemuksia. (Metso 2013b, 60–61.)

Edellisessä kappaleessa tuli ilmi se, että opettajat eivät ole saaneet koulutusta vanhempien kohtaamiseen. Voisiko ratkaisuna olla yhteistyöhön liittyvän koulutuksen lisääminen opettajankoulutuksen opetusohjelmaan? Rasku-Puttonen ja Rönkä (2004, 175) toteavat, että ellei opettajien ammatillisuudessa tapahdu muutosta ei sitä tapahdu myöskään koulussa. He pohtivat opettajankoulutuksen asemaa, kun opettajien työnkuva on ajan saatossa muuttunut ja jatkaa muuttumista edelleen. Kasvatuskumppanuus- ajattelumallin sisäistäminen ja yhteistyövalmiuksien hankkiminen vaatisivat sitä, että jo opiskeluaikoinaan opettajat saisivat aitoja kokemuksia vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Kokemuksia voitaisiin kartuttaa osallistumalla kasvatusyhteistyöhankkeisiin. (Rasku-Puttonen ja Rönkä 2004, 185.)

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSONGELMAT/-KYSYMYKSET

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää erityisluokanopettajien ajatuksia ja kokemuksia kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Tutkimusongelmani ovat:

1. Mitä erilaisia keinoja erityisluokanopettajat käyttävät kodin kanssa käytävässä yhteistyössä?
2. Mitkä asiat erityisluokanopettajat kokevat haastavaksi kodin ja koulun yhteistyössä?
3. Millaisia asioita erityisluokanopettajat liittävät onnistuneeseen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kerron tutkimuksen toteuttamiseen liittyvistä tekijöistä ja esitellen tutkimuskohteen. Lisäksi kerron aineistonkeruumenetelmästä ja aineiston analyysitavasta. Lopuksi pohdin tutkimuksen eettisyyttä.

4.1 Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jonka aineisto koostuu erityisluokanopettajan haastattelusta sekä sähköisellä kyselylomakkeella kerätyistä vastauksista. Koska tavoitteenani oli tutkia erityisluokanopettajien kokemuksia kodin ja koulun välillä käytävästä yhteistyöstä oli luontevaa haastatella ja kysyä asiasta suoraan opettajilta. Valintakriteerinäni oli se, että haastateltavat toimivat tai ovat toimineet erityisluokanopettajina peruskoulussa. Tutkimusluvut hain erään Etelä-Suomessa sijaitsevan kaupungin sivistystoimesta. Riittävän aineiston saamiseksi tein myös sähköisen kyselylomakkeen. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2008, 188) toteavat kyselyn olevan yksi keino kerätä itse aineisto. Sähköinen kyselylomake tehtiin Google formsin avulla ja lähetettiin opettajien sähköpostiin. Lisäksi etsin osallistujia Facebookin Erkkamaikat ja Alakoulun aarreaitta-ryhmistä. Kyselyyn vastasi yhteensä 135 erityisluokanopettajaa.

Valli ja Perkkilä (2015, 109) toteavat, että tutkimuksia tehdessä sähköisesti tehtävien kyselyiden suosio on kasvanut. Kyselytutkimuksen etu on se, että tutkimusaineistoa saadaan kerättyä laajasti. Lisäksi henkilöitä tutkimukseen voidaan saada paljon ja heiltä voidaan kysyä monia asioita. Kyselymenetelmä säästää tutkijan aikaa ja on siksi tehokas. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2008, 190; Kuula 2006, 174.) Sähköisen verkkokyselyn voi laittaa esimerkiksi juuri Facebookiin (Valli ja Perkkilä 2015, 110).

Kasvokkain tapahtuvaan haastatteluun oli haastava löytää osallistujia ja siksi päätin pitäytyä yhdessä haastattelussa, joka omalta osaltaan syventää kyselyllä kartoitettuja vastauksia ja toimi samalla testihaastatteluna. Silloin kun

halutaan selvittää, miksi henkilö toimii tietyllä tavalla tai mitä hän oikeastaan ajattelee, on järkevintä kysyä sitä häneltä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72). Haastattelun ajankohta oli tammikuussa 2019 ja se toteutettiin kasvotusten nauhoittamalla se nauhurille ja kysymykset pidettiin avoimina. Haastattelun etuna toimii niiden joustava ominaisuus eli haastattelija voi toistaa kysymyksensä, selventää sanamuotojaan sekä käydä keskustelua haastateltavan kanssa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Haastattelun pohjalta muokkasin sähköisenkyselylomakkeen niin, että kysymyksiä lisättiin, muokattiin ja kohdennettiin tutkimuksen kannalta oleellisimmiksi. Haastatteluun ja kyselyyn osallistuneille kerrottiin selkeästi mitä olen tutkimassa ja ettei heidän henkilöllisyyksiään paljasteta missään välissä tutkimusta. Haastattelun aihe on hyvä kertoa ennen haastattelua, jotta haastateltava voi valmistautua siihen jotenkin, tämä on myös Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan eettisesti perusteltua toimintaa.

4.2 Aineiston analyysi

Analyysin menetelmäksi valitsin aineistolähtöisen sisällön analyysin. Aineistosani tämä toimi hyvänä analysoinnin välineenä, sillä tarkoituksena oli nimenomaan selvittää haastateltavien kokemuksia kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Tuomen ja Sarajärven (2013, 107-119) mukaan sisällönanalyysi voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen analyysiin. Erot näiden analyysien välillä syntyvät siinä tehtävästä päättelyprosessista. Aineistolähtöisen eli induktiivisen analyysin pyrkimys on luoda teoreettinen kokonaisuus tutkimusaineistosta ja analyysiyksiköiden valinta tapahtuu tutkimuksen tarkoitusta ja tehtävänasettelua mukailen. Ajatuksena aineistolähtöisessä analyysissä on se, että analyysiyksikköjä ei ole etukäteen harkittu tai sovittu eikä aikaisemmilla teorioilla, havainnoilla sekä tiedoilla ole vaikutuksia analyysin toteuttamiseen tai lopullisiin tuloksiin. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 108-113.) Sen sijaan teorialähtöinen eli deduktiivinen analyysi on käytössä usein silloin, kun halutaan testata aikaisempaa tietoa uudessa kontekstissa. Se siis nojaa tiet-

tyyn teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatukseen. Jos taas käytetään teoriaa ohjaavaa eli abduktiivista analyysia voi teoria toimia apuna, mutta analyysi ei ole suoraan teoriasta pohjautuvaa. Teoriaa ohjaavassa analyysissä analyysiyksiköt valikoituvat aineistosta, mutta aikaisempi tieto voi ohjata tai auttaa analyysin teossa. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 113-118.)

Tässä tutkimuksessa aineiston analysointi tehtiin aineistolähtöisesti, sisällön analyysin mukaisesti. Aineistolähtöisen analyysin tehtävänä on pyrkiä luomaan teoreettinen kokonaisuus tutkimusaineistosta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95). Aineistolähtöinen analyysi voidaan jakaa prosessiksi, jossa on kolme vaihetta: 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-109.)

Tutkimuskysymys ja tapa, jolla tutkija lukee, tulkitsee sekä valikoi aineistoa ovat aineiston käsittelyä ohjaavia ja jäsentäviä seikkoja (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 15). Oman aineistoni läpi käyminen eteni niin, että kun haastattelu oli tehty, se litteroitiin ja vastaukset käytiin läpi. Vastausten perusteella tulkittiin sitä, millaisia näkemyksiä ja kokemuksia erityisluokanopettajalla on kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä.

Sähköisenkyselylomakkeen vastaukset tulostettiin paperiversioiksi niiden helpomman läpi käymisen vuoksi. Vastaukset luettiin useampaan otteeseen ja alkuun karsin aineistostani pois sellaiset asiat, joita tutkimukseeni en tarvinnut. Tämä on Tuomen ja Sarajärven (2013, 109) mukaan aineiston pelkistämistä, jolloin kaikki tutkimuksen kannalta epäolennainen jätetään pois. Tämän jälkeen vastauksia alettiin jakaa tutkimuskysymysten alle. Samaa kuvaavat ilmaisut voi merkitä Tuomen ja Sarajärven (2013, 109) mukaan esimerkiksi samanväristen alleviivauskynien avulla, jolloin eri kategorioihin liittyvät asiat on helppo erottaa erivärisiä kyniä avuksi käyttäen.

Kun vastauksia saatiin ryhmiteltyä tutkimuskysymysten alle, ne eroteltiin vielä alempiin ryhmiin. Esimerkiksi tutkimuskysymykseen: Mitkä asiat erityisluokanopettajat kokevat haastavaksi kodin ja koulun yhteistyössä? lähdettiin keräämään vastauksia seuraavalla kyselylomakkeen kysymyksellä: Koetko, että

huoltajien kanssa käytävässä yhteistyössä on haasteita? Jos on niin millaisia? Vastauksista kerättiin useimmiten mainittuja haasteita, joista muodostettiin edelleen omat ryhmänsä. Samalla tavalla edettiin jokaisen tutkimuskysymyksen kohdalla.

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä eli redusoinnista.

LAINAUS	PELKISTETTY ILMAISU
"Vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön menee välillä hyvin paljon aikaa"	Yhteistyöhön kuluva aika.
"Joidenkin huoltajien kanssa hyvin erilainen käsitys siitä, mitä oppilaalta saa vaatia, mikä on kodin tehtävä jne."	Kodin ja koulun erilaiset näkemykset.

4.3 Eettiset ratkaisut

Eettisesti tutkimus pyrittiin tekemään mahdollisimman onnistuneesti. Koska tarkoituksenani oli alun perin kerätä aineisto useamman erityisluokanopettajan haastattelun avulla, haettiin tutkimusluvut eteläsuomalaisen kaupungin sivistystoimesta. Lopuksi aineiston keruussa päädyttiin kuitenkin käyttämään sähköistä kyselylomaketta, joka mahdollisti sen, että tutkimukseen osallistui riittävä määrä vastaajia. Haastateltavalle sekä sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneille kerrottiin tutkimuksen aihe ja tavoite sekä se, missä tutkimus toteutetaan ja miksi. Tutkittaville tulisi kertoa ainakin tutkimuksen tavoite, tutkijan tai tutkimusryhmän yhteystiedot sekä taustaorganisaatio ja mahdolliset rahoittajat,

osallistumisen vapaaehtoisuus, aineistonkeruun toteutustapa ja aineiston käyttötarkoitus (Kuula 2006, 121). Kyselylomakkeen alkuun olin liittänyt oman sähköpostini osoitteen, joka mahdollisti sen, että kyselyyn vastanneet olisivat voineet milloin tahansa laittaa minulle kysymyksiä tai kommentteja tutkimukseen liittyvissä asioissa.

Kuula (2006, 176) toteaa että, sähköisen aineiston keruun käytön etuna se, että haastattelutilanteiden mahdolliset häiriötekijät vähentyvät. Valta-asetelmat sekä tutkijan ja haastateltavien ikä, sukupuoli ja etninen tausta eivät ole läsnä silloin kun kommunikaatio on sähköistä eivätkä tällöin määritä vuorovaikutusta niin paljon kuin kasvokkain tapahtuvassa kohtaamisessa (Kuula 2006, 174). Tämän tutkimuksen kyselylomakkeesta jätettiin pois kaikki sellaiset kysymykset, jotka olisivat jollain tavalla voineet paljastaa vastaajien henkilöllisyyksiä. Kyselyssä ei esimerkiksi kysytty paikkakuntaa, ikää tai sukupuolta, sillä ne olivat tämän tutkimuksen kannalta epäoleellista tietoa.

Lisäksi osallistuminen tutkimukseen oli täysin vapaaehtoista. Vapaaehtoisuus on Kuulan (2006, 87) mukaan tutkimukseen osallistuvan ehdoton oikeus ja tämä on voimassa koko tutkimuksen ajan. Myös Tuomi ja Sarajärvi (2018, 155-156) painottavat tutkimukseen osallistuvien vapaaehtoisuutta, joka tarkoittaa sitä, että yksilöllä on oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää mukana olonsa milloin tahansa sekä oikeus kieltää jälkikäteen itseään koskevan aineiston käyttö tutkimusaineistona.

5 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimuksesta saatuja tuloksia. Tarkastelen tuloksia kolmen tutkimuskysymyksen kautta, joihin vastaan kolmessa eri luvussa. Ensimmäiseksi esittelen erityisluokanopettajien käyttämiä keinoja kodin ja koulun välisessä yhteistyössä sekä syitä yhteydenotoille, seuraavaksi tarkastelen erityisluokanopettajien kokemia kodin ja koulun yhteistyöhön liittyviä haasteita ja viimeiseksi käsittelen erityisluokanopettajien näkemyksiä toimivasta kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä.

Tulosten yläryhmiksi muodostuivat 1) keinot ja syyt erityisluokanopettajien yhteydenpitoon kodin kanssa 2) erityisluokanopettajien kokemat haasteet kodin ja koulun välisessä yhteistyössä ja 3) erityisluokanopettajien näkemykset onnistuneesta yhteistyöstä. Keinot ja syyt yhteydenpitoon sisälsivät erityisluokanopettajien kertomia yhteydenpidon välineitä, kuten Wilman, tekstiviestit ja puhelut sekä erilaisia syitä, sille miksi huoltajiin otetaan yhteyttä. Erityisluokanopettajien kokemat haasteet yhteistyössä sisälsi opettajien nimeämiä haasteita, esimerkiksi ajanpuute. Näkemykset onnistuneesta yhteistyöstä sisälsivät erityisluokanopettajien onnistuneeseen yhteistyöhön liittämiä asioita sekä toiveita yhteistyön laadusta.

5.1 Yhteistyöhön käytettävät keinot

Erityisluokanopettajista monet nimesivät kodin ja koulun yhteistyön keinoiksi kyselylomakkeen monivalintakysymyksen kaikki vaihtoehdot, joita olivat Wilma, sähköpostit, tekstiviestit ja puhelut. Vähiten erityisluokanopettajat käyttivät kyselyn mukaan kuitenkin sähköpostia. Lisäksi muutama opettaja mainitsi käyttävänsä luokassaan edelleen reissuvihkoa.

Wilma. Wilma toimi monen kohdalla tiedottamisen välineenä, jossa tietoa jaetaan vanhemmille pääasiallisesti yleisistä asioista kuten aikatauluista tai teemapäivistä.

"Wilman kautta perustiedotusta liittyen aikatauluihin ja akateemisiin asioihin. Konfliktitilanteita, sääntörikkomuksia pyrin selvittämään mieluummin puhelimitse."

" (Yhteydessä kotiin) jos tapahtuu jotain arjesta poikkeavaa, soitan tai lähetän viestin. Wilmaan yleisiä asioita, viikko-ohjelma yms."

Vastauksissa erityisluokanopettajat kertovat siitä, milloin käyttävät Wilmaa yhteydenpidossa ja milloin puheluita. Yksi syy sille, että Wilmaa käytetään useammin yleisten asioiden tiedottamisen kanavana, on varmasti se, että sen avulla sama viesti voidaan lähettää kaikille luokan huoltajille samanaikaisesti. Lisäksi Wilmassa säilyy dokumentaatio tapahtumista ja merkinnöistä. Erityisluokanopettajat kertoivat käyttävänsä Wilmaa tuntimerkintöjen sekä läksyjen ja kokeiden ilmoittamiseen. Sen avulla annetaan sekä positiivista että negatiivista palautetta koulutyöstä ja sovitaan HOIJKS-palavereita sekä muita tapaamisia.

Puhelut. Usein tavallisesta koulupäivästä poikkeavissa tapauksissa sekä ikävissä asioissa erityisluokanopettajat kokivat, että yhteydenpito tehdään mieluummin puhelimitse. Näitä poikkeavia asioita saattava olla esimerkiksi konfliktit, sääntörikkomukset tai tapaturmat koulupäivien aikana. Lisäksi puhelu saateen tehdä, jos oppilas ei ole saapunut kouluun tai on myöhässä. Puheluiden kerrottiin olevan joissain tilanteissa parempi vaihtoehto, jos asia on esimerkiksi kiireellinen, huolta herättävä tai kirjoitetun viestin ajatellaan olevan tulkinnanvarainen. Muutamat erityisluokanopettajat kertoivat soittavansa koteihin säännöllisesti kouluarjen kuulumisten vaihdon merkeissä ja kuullakseen millaista oppilaan käyttäytyminen on kotona.

"Viestinnässä saa olla tarkkana ettei väärinkäsityksiä synny. mitä monimutkaisempi asia sitä parempi on hoitaa asia soittamalla."

”Soittelen koteihin myös kuullakseni, mikä on perheen sen hetkinen tilanne oppilaan kannalta.”

Tekstiviestit. Tekstiviesteillä opettajat kertoivat kyselevänsä oppilaiden perään, jos esimerkiksi tämä ei ollut saapunut kouluun ajallaan. Tekstiviestiä kerrottiin käytettävän myös siinä tapauksessa, jos vanhemmat eivät lue Wilmaa.

Sähköposti. Aineistosta saamien vastausten mukaan sähköpostin käyttäminen näyttäytyi vähiten käytössä olevana keinona. Oletettavasti sähköpostia käytetään silloin, kun vanhempien kanssa on asiasta sovittu ja Wilmaa ei haluta tai osata käyttää.

Reissuvihko. Muutamat erityisluokanopettajat mainitsivat käyttävänsä edelleen reissuvihkoa. Reissuvihko toimii vastausten perusteella Wilman ohella tai vaihtoehtoisena keinona viikkotiedotteiden ilmoittamisessa. Esimerkiksi maahanmuuttajavanhempien kohdalla viestit välitetään reissuvihon avulla, sillä Wilmaa ei välttämättä osata käyttää.

5.2 Yhteistyön haasteet

Toinen tutkimuskysymys oli mitkä asiat erityisluokanopettajat kokevat haastavaksi kodin ja koulun yhteistyössä? Erityisluokanopettajien vastauksissa useimmin mainituiksi haasteiksi kodin ja koulun välisessä yhteistyössä nousivat ajanpuute, vähäinen viesteihin ja puheluihin vastaaminen tai vaikeus saada yhteyttä vanhempiin, näkemyserot oppilaan tuen tarpeista sekä kodin ja koulun roolista, kulttuuri- ja kielierot, stressi ja oma jaksaminen haastavissa tilanteissa, lisäksi muutamat mainitsivat erillisen työpuhelimien puuttumisen hankaloittavan yhteydenpitoa.

Ajanpuute. Ajanpuute koettiin vastauksissa niin, että esimerkiksi yhteisten palaveriaikojen sopiminen on joskus vaikeaa. Vastauksissa erityisluokan-

opettajat kertovat ajanpuutteen vaikuttavan siihen, että vanhempia ei ehditä tavata välttämättä niin usein kuin olisi tarpeellista.

"Ajanpuute estää esimerkiksi tapaamasta huoltajia enemmän kuin tarvitsisi"

Lisäksi puheluihin, viestittämiseen ja muuhun kodin kanssa käytävään yhteistyöhön koettiin menevän paljon aikaa.

"Vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön menee välillä hyvin paljon aikaa"

"Työpäivät venyvät usein kohtuuttoman pitkiksi yhteydenpidon vuoksi"

"Aikaa ei ole riittävästi, sillä yhteistyöhön tuohon käytettyä järjettömän paljon aikaa eikä tästä saa palkkaa"

Erityisluokanopettajat luonnehtivat vastauksissa ajanpuutteen vaikuttavan työpäivien pituuteen myös niin, että ne venyvät jopa kohtuuttoman pitkiksi kodin kanssa käytävän yhteydenpidon takia. Vastauksissa esille otettiin myös se, että yhteistyöhön käytettävästä ajasta ei makseta opettajille palkkaa.

"Yhteistyötä vaikeuttaa myös moniammatilliset tiimit (huoltajien lisäksi esim. sosiaalityöntekijä/psykologi tai joku vastaava) ajanpuutteen vuoksi.. -"

Myös moniammatillisen yhteistyön tekemisen haasteet nousivat esille silloin, kun ajanpuute vaivaa. Vanhempien lisäksi yhteinen, kaikille sopiva ajankohta tulisi löytää muidenkin toimijoiden, kuten psykologin kanssa.

Kiirettä koettiin vastauksien perusteella olevan myös työpäivien aikana. Haasteeksi muodostuu se, että erityisluokanopettajat eivät koe ehtivänsä laittaa viestiä tai soittaa vanhemmille koulupäivän aikana. Vanhempien koetaan joskus kritisoidaan sitä, että mahdolliset viestien kautta tulevat yhteydenotot saapuvat vasta illalla koulupäivien jälkeen.

"Työpäivän aikana ei ehdi ja osa vanhemmista kritisoi sitä, että vasta illalla tulee viesti-"

"Ajanpuute, usein vanhemmat haluavat soitella koulupäivän aikana"

Yhteenvedona ajanpuutteen haasteista voisi sanoa sen, että useampi vastaus viittasi siihen, että erityisluokanopettajat kokevat yhteistyöhön käytettävän ajan olevan riittämätöntä ja viestittelyyn sekä muuhun yhteydenpitoon koetaan menevän jopa kohtuuttoman paljon aikaa.

Vanhempien vaikea tavoitettavuus. Erityisluokanopettajista moni mainitsi haasteeksi sen, että joihinkin vanhempiin on vaikea saada yhteys. Vanhemmat eivät välttämättä lue Wilmaan tai puhelimeen tulleita viestejä tai eivät yksinkertaisesti vastaa niihin.

"Tällä hetkelle luokassa oppilaita, joiden vanhempia hankala saada kiinni Wilman tai puhelimen välityksellä. "

"Vanhempien vähäinen Wilman lukeminen..."

"Jatkuvat merkinnät wilmassa tai yhteydenotot stressaavat vanhempia, jolloin viestit koulusta saatetaan jättää huomioimatta"

Vastauksissa pohdittiin myös syitä sille miksi viesteihin ei aina vanhempien suunnalta reagoida. Esimerkiksi merkinnät Wilmassa ja usein tapahtuvat

yhteydenotot saattavat olla vanhemmille stressaava asia, jonka takia koulun yhteydenpito jätetään mahdollisesti huomioimatta.

Sen lisäksi, että erityisluokanopettajat kertoivat joidenkin vanhempien olevan vaikeasti tavoitettavissa viestien ja puheluiden kautta, kerrottiin myös, että jotkut vanhemmat eivät aina saavu sovittuihin tapaamisiin tai palavereihin. Tapaamisista pois jääminen ja viesteihin vastaamattomuus koettiin turhauttavana, jopa ärsyttävänä asiana.

” – eniten ärsyttää ne huoltajat, jotka eivät vaivaudu vastaamaan tai saapumaan palavereihin.”

Aiemmin kerrottiin opettajien kokevan ajanpuutteen olevan yksi yhteistyön haasteista ja nimenomaan tapaamisten sopiminen ajan puitteissa koettiin olevan joskus vaikeaa. Kun yhteinen aika on saatu sovittua ja huoltajat eivät saavu paikalle voidaan olettaa, että palaveriin varattu aika menee erityisluokanopettajien kohdalla hukkaan.

Näkemyserot. Kolmantena haasteena esille nousi kodin ja koulun väliset näkemyserot, jotka saattavat liittyä oppilaan tuen tarpeisiin tai koulun rooliin kasvattajana. Erityisluokanopettajien kirjoittamissa vastauksissa haasteeksi on mainittu opettajan sekä koulun ja huoltajien väliset näkemyserot.

”Useimmiten yhteistyö sujuu, mutta toisinaan kodin ja koulun näkemykset esim. tuen tarpeesta ovat kovin erilaiset kuin koulun. Joskus huoltajat kokevat, ettei koulu tai opettaja ole toiminut oikein tai riittäväällä tavalla lapsen asioissa, mistä aiheutuu haasteita yhteistyöhön.”

”Pääasiassa yhteistyö sujuu hyvin, haasteita ilmenee eniten jos käsitys lapsen osaamisesta tai tuen tarpeesta eroaa kodin kanssa.”

”Joidenkin huoltajien kanssa hyvin erilainen käsitys siitä, mitä oppilaalta saa vaatia, mikä on kodin tehtävä jne.”

Vastausten perusteella mahdolliset näkemuserot keskittyvät erityisesti oppilaan tuen tarpeisiin. Eroja saatetaan nähdä esimerkiksi oppilaan taidoissa ja osaamisessa sekä siinä mitä oppilaalta saa vaatia. Erityisluokanopettajista muutamat kokivat, että vanhemmat reagoivat opettajan kertomiin huolenaiheisiin syytöksinä, jolloin yhteisen näkemyksen ja keskustelun syntyminen käy vaikeaksi. Lisäksi esille nousi myös se, että joskus koulun ja opettajan tekemiset koetaan riittämättöminä oppilaan kannalta. Eroavat näkemykset kodin ja koulun rooleista vaikuttavat olevan yleinen ongelma.

Kieli ja kulttuuri erot. Edellä mainittujen haasteiden lisäksi erityisluokanopettajat ovat maininneet kyselyn vastauksissa eri kieleen ja kulttuuriin liittyvät asiat.

”Kieli vaikeuttaa sen tietämistä onko todella ymmärretty asiat”

”-- yhteisen kielen puuttuminen (eri äidinkielen perhe) aiheuttaa hidasteita, kun viestien tulee olla todella selkosuomista tai pitää käyttää tulkia.”

Vastauksissa tulee esille esimerkiksi huoli siitä, ymmärretäänkö eri kielisissä kodeissa varmasti viestien sisällöt. Lisäksi erityisluokanopettajat ottavat esille viestien kirjoittamiseen liittyvät seikat, selkosuomen ja mahdollisen tulkin käyttäminen aiheuttavat hidasteita arjen työhön.

Stressi. Erityisluokanopettajat mainitsivat yhdeksi haasteeksi yhteistyön tekemisessä myös stressin. Erityisesti haastavien vanhempien kohdalla yhteydenpito ja yhteistyö koettiin kuormittavana.

”Haasteellisten vanhempien kohdalla se (yhteistyö) on stressaavaa”

”Yhteistyö on stressaavaa ja haastavaa sellaisten vanhempien kanssa jotka kokevat koulun ennemmin syyppäksi ja viholliseksi kuin yhteistyökumppaniksi”

"Osa vanhemmista on sanallisesti todella aggressiivisia. Puhelut stressaa jo etukäteen."

"Yhteisen sävelen puuttuminen tai huoltajan negatiivinen suhtautuminen kouluun voivat hankaloittaa yhteistyötä ja tehdä siitä stressaavaa."

"Pääsääntöisesti ei, mutta kuitenkin välillä on vanhempia, jotka suhtautuvat niin negatiivisesti kouluun, että täytyy tosi huolellisesti miettiä jokainen sanankäänne ja se voi tuoda stressiä."

"Toki joskus on stressannut ikävän puhelun soittaminen tms."

Vastauksissa erityisluokanopettajat kertovat aggressiivisten ja negatiivisesti koulua kohtaan suhtautuvien vanhempien kanssa käytävän yhteydenpidon olevan stressaavaa. Esimerkiksi tällöin viestien muotoilun koettiin aiheuttavan lisää stressiä. Viestien sanavalintoihin ja sisältöön on opettajien mukaan kiinnitettävä huomiota, jotta turhia väärinkäsityksiä ei syntyisi. Lisäksi puheluiden tekeminen ikävien asioiden, kuten lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ilmoittaminen, koettiin joskus stressiä tuovana seikkana.

Toisaalta myös jatkuvan positiivisen ja myönteisen asenteen ylläpitäminen koettiin joskus raskaana.

"Jatkuvan positiivisen ja ymmärtävään yhteyden ylläpitäminen on raskasta."

Työpuhelimeen liittyvät ongelmat tai sen puuttuminen. Muutamat erityisluokanopettajista mainitsivat erillisen työpuhelimien puuttumisen tai työpuhelimien huonojen ominaisuuksien hankaloittavan työtä. Esimerkiksi vanhanaikaisen puhelimen käyttäminen työpuhelimena tai sen löytyminen vain koulun kansliasta koettiin haastavaksi samoin kuin työpuhelimien puuttuminen kokonaan. Erityisluokanopettajat kertoivat työpuhelimien olevan usein niin

vanhoja, että niistä puuttuu esimerkiksi pikaviestien sekä kuvien lähettämisen mahdollisuus. Lisäksi työpuhelimet ovat usein vanhanaikaisella näppäimistölle varustettuja, jolloin viestien kirjoittamiseen koettiin menevän pidempään.

"-- ikivanha työpuhelin, kun olisikin näppäimetön luuri, whatsapp tai muu pikaviesti + kuvamahdollisuus."

Muutamissa vastauksissa haasteeksi mainittiin työpuhelimen puuttuminen täysin. Työpuhelimen tarvetta perusteltiin esimerkiksi sillä, että koteihin soitetaan useita kertoja yhdenkin viikon aikana. Vastausten perusteella erillisen työpuhelimen hankkiminen on nyt opettajien omalla vastuulla, jolloin he maksavat itse sekä puhelimen että liittymän. Työpuhelimen koettiin kuitenkin olevan hyödyllinen ja helpottavan työntekoa. Syy työpuhelimen hankkimiselle omin avuin johtuukin varmasti siitä, että sen hyötyjen koetaan helpottavan työtä ja sitä kautta muuta arkea.

"Suurin ja ainut haaste on se, että ei ole työpuhelinta, vaikka koteihin soitan viikossa monta puhelua."

"Toivoisin työpuhelinta käyttöön työnantajalta. Nyt maksan toisesta liittymästä itse, koska koen sen helpottavan työtäni oleellisesti."

TAULUKKO 2. Kodin ja koulun välisen yhteistyön haasteet.

Haasteet yhteistyössä	
Ajanpuute	Kiire työpäivän aikana. Yhteydenpidon vuoksi pitkäksi venyvät työpäivät.
Vaikeus saada yhteyttä vanhempiin	Vanhempien vastaamattomuus viesteihin ja/tai puheluihin.

	Pois jääminen sovituista tapaamisista.
Näkemyserot	Erilaiset käsitykset oppilaan tuen tarpeista sekä kodin ja koulun rooleista.
Eri kielisten perheiden kanssa tehtävä yhteistyö	Kulttuuriin ja kieleen liittyvät erot yhteistyön haasteena. Huoli siitä ymmärretäänkö kotona viestin sisällöt.
Stressi	Haastavien vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö sekä ikävien asioiden ilmoittaminen huoltajille (esim. lastensuojeluilmoituksen tekeminen). Jatkuva ymmärtävä ja positiivinen asenne.
Työpuhelimien puuttuminen	Usein tehtävät puhelut kotiin. Erillinen puhelin hyödyllinen, mutta itse kustannettava.

5.3 Näkemykset onnistuneesta yhteistyöstä

Kolmas tutkimuskysymys oli millaisia asioita erityisluokanopettajat liittävät onnistuneeseen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön? Erityisluokanopettajien näkemykset onnistuneesta kodin ja koulun yhteistyöstä kyselylomakkeiden vastausten perusteella toivat selkeimmin ilmi neljä asiaa. Näitä olivat avoimuus ja läpinäkyvyys, riittävä viestintä, molemminpuolisuus ja yhteinen tavoite.

Avoimuus ja läpinäkyvyys. Eniten erityisluokanopettajat liittivät onnistuneeseen yhteistyöhön avointa, rehellistä ja läpinäkyvää kommunikointia.

Keskustelun halutaan olevan avointa ja riittävää kasvokkain tapahtuvaa kommunikointia pidetään tärkeänä.

"Avoin ja rehellinen viestintä molempiin suuntiin. Kasvokkain tapaaminen riittävän usein auttaa hyvän yhteyden löytämiseen."

"Avointa ennakoivaa keskustelua"

"Avoin kommunikointi"

Avointa ja rehellistä kommunikointia tekemällä opettajat pyrkivät luomaan toimivan yhteyden kodin kanssa ja sitä myöten kasvattavat luottamusta vanhempiin.

Riittävä (positiivinen) viestintä. Toisaalta riittävä ja aktiivinen viestintä, erityisesti positiivisesti sävyttynyt, koettiin tärkeäksi kodin ja koulun yhteistyön tekijäksi.

"Positiivinen viestintä"

"Aktiivinen yhteydenpito puolin ja toisin"

Molemminpuolisuus. Molemminpuolisuus niin yhteydenpidossa kuin luottamuksenkin kohdalla mainittiin monen erityisluokanopettajan vastauksissa. Ilman molempien tahojen osallistumista ja sitoutumista yhteistyön voidaan ajatella olevan hankalaa.

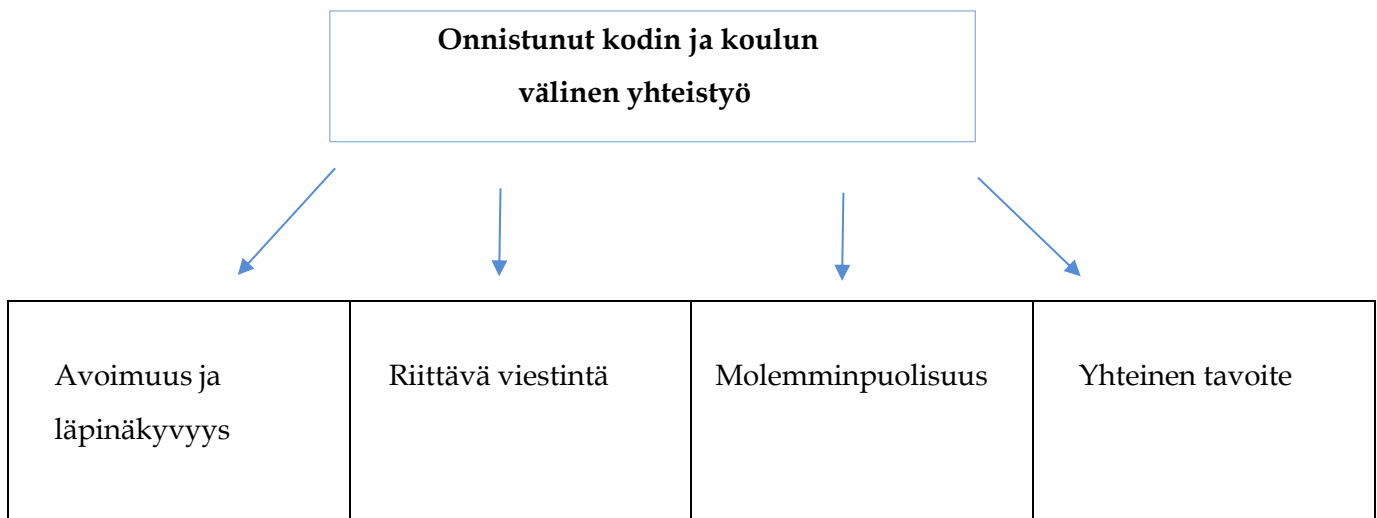
"Molemminpuolinen luottamus tosi tärkeää"

Yhteinen tavoite. Lisäksi yhteinen tavoite oppilaan koulunkäynnin ja kasvun tukemisessa nousi esille kyselyn vastauksissa. Opettajat pitivät tärkeänä sitä,

että sekä vanhemmat että koulu tekevät yhteistyötä oppilaan onnistumisten ja koulumenestyksen eteen.

”Luottamus samaan suuntaan katsominen”

KUVIO 1. Erityisluokanopettajien liittämät ominaisuudet onnistuneesta yhteistyöstä.

5.4 Tulosten yhteenveto

Tutkimuksen tulokset vastaavat kolmeen tutkimuskysymyksen, joista ensimmäinen koski kodin ja koulun välillä käytössä olevia erilaisia yhteistyön ja yhteydenpidon keinoja. Eniten mainituiksi kommunikoinnin keinoiksi nousivat sähköinen Wilma, tekstiviestit sekä puhelut.

Toisella tutkimuskysymyksellä haluttiin selvittää millaisia asioita erityisluokanopettajat kokevat haasteiksi kodin ja koulun yhteistyössä. Esille nousivat ajanpuute, vaikeus saada yhteyttä vanhempiin, näkemuserot oppilaan tuen tarpeista sekä kodin ja koulun roolista, kulttuuri- ja kielierot, stressi sekä viimeisenä erillisen työpuhelimen puuttuminen.

Viimeinen tutkimuskysymys etsi vastauksia siihen, millaisia asioita erityisluokanopettajat liittävät onnistuneeseen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Esille nousi neljä asiaa, joita olivat avoimuus ja läpinäkyvyys, riittävä viestintä, molemminpuolisuus ja yhteinen tavoite.

Alla olevassa taulukossa (taulukko 3) on kuvattu tutkimuksen tulokset vielä yhteenvetona tiivistetyssä muodossa.

TAULUKKO 3. Yhteenveto tuloksista

Yläluokka tutkimuskysymyksen mukaan	Alaluokka
Yhteistyön keinot	Wilma
	Puhelut
	Tekstiviestit
	Sähköposti
	Reissuvihko
Yhteistyön haasteet	Ajanpuute
	Vanhempien vaikea tavoitettavuus
	Näkemyserot
	Eri kielisten perheiden kanssa tapahtuva vuorovaikutus
	Stressi
	Erillisen työpuhelimen puuttuminen
Onnistunut yhteistyö	Avoimuus ja läpinäkyvyys
	Riittävä viestintä
	Molemminpuolisuus
	Yhteinen tavoite

7 POHDINTA

Tässä luvussa lähestyn tutkimustuloksiani pohtivan otteen avulla. Alkuun tarkastelen saamiani tuloksia ja pohdin niiden antamia johtopäätöksiä sekä vertailen niitä aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksiin. Toisessa alaluvussa tarkastelen tutkimuksen luotettavuutta sekä mahdollisia jatkotutkimusideoita.

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää erityisluokanopettajien ajatuksia ja näkemyksiä kodin kanssa käytävästä yhteistyöstä. Pääaiheiksi aineistosta poimittiin yhteistyössä yhteydenpitoon käytettävien keinojen selvittäminen, koetut haasteet yhteistyössä ja se millaisia asioita erityisluokanopettajat liittävät onnistuneeseen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön.

7.1.1 Keinot

Erityisluokanopettajat mainitsivat käyttävänsä yhteydenpitoon Wilmaa, puheluita sekä tekstiviestejä, sähköpostia ja reissuvihkoa. Wilman käyttö keskittyi pääasiallisesti aikatauluasioiden muutosten tiedottamiseen ja tuntimerkintöjen tekemiseen sekä viestien laittamiseen. Karhuniemen (2013, 124) mukaan Wilma onkin kodin ja koulun välillä tapahtuvan tiedottamisen yksi eniten käytetyistä viestinnän kanavista.

Puheluita kerrottiin tehtävän esimerkiksi tapaturmien tapahtuessa ja muiden kiireellisten asioiden ilmetessä. Toisaalta jotkut opettajista kertoivat pitävänsä säännöllisesti yhteyttä koteihin puheluiden avulla.

Tekstiviestit toimivat usein yhteydenpidon keinona tilanteissa, joissa erityisluokanopettajat joutuvat kyselemään oppilaiden perään. Sähköposti oli vastausten perusteella vähiten käytössä oleva yhteydenpidon keino ja sen kerrot-

tiin useimmiten korvaavan Wilman. Lisäksi vastaukset osoittivat, että erityisluokanopettajat käyttävät edelleen reissuvihkoa. Reissuvihon kerrottiin toimivan yleensä sähköisten ympäristöjen korvikkeena sekä niiden rinnalla. Esimerkiksi maahanmuuttajaperheiden kanssa reissuvihon kerrottiin olevan pääasiallinen viestien laittamisen kanava.

Pääosin tutkimuksen tulokset koskien yhteydenpidon keinoja ja muotoja myötäilivät aiempia tutkimuksia. Nimenomaan tietotekniikan rooli yhteydenpidossa oli odotetusti huomattava, vaikka myös käsinkirjoitettuja reissuvihkoa mainittiin käytettävän. Esimerkiksi Latvala (2012) on todennut, että sähköpostit ja tekstiviestit ovat nykyään paljon käytettyjä yhteydenpidon keinoja. Lisäksi tämän tutkimuksen tuloksissa selvisi, että Wilmaa, puheluita, tekstiviestejä, sähköpostia ja reissuvihkoa käytetään eri tilanteissa riippuen esimerkiksi yhteydenoton kiireellisyydestä ja sisällöstä. Myös Stoner ja Angell (2014) kertovat omassa tutkimuksessaan opettajien ja äitien välisen kommunikoinnin jakautuvan yhteydenpidon aiheiden mukaan kahteen erilaiseen ryhmään. Näitä ovat arkinen kommunikaatio ja huoleen liittyvä kommunikaatio. Myös tässä tutkimuksessa yhteydenpidon syy näytti vaikuttavan kommunikoinnin keinon valitsemiseen.

7.1.2 Haasteet

Kysyttäessä erityisluokanopettajien kokemia kodin ja koulun välisen yhteistyön haasteita, useimmiten mainittiin ajanpuute, vaikeus saada yhteyttä vanhempiin, näkemyserot, eri kielisten perheiden kanssa tehtävä yhteistyö ja stressi. Tulokset ovat samansuuntaisia aiemmin tehtyjen tutkimusten kanssa erityisesti ajanpuutteen ja stressin kokemisen näkökulmasta. Esimerkiksi Lemmerin (2012) tutkimuksessa opettajat kokivat vanhempien kanssa käytävän yhteistyön olevan sekä stressaavaa että aikaa vievää. Myös Skaalvik ja Skaalvik (2015) sekä Aydin ja Kaya (2016) ovat saaneet samansuuntaisia tuloksia siitä, että opettajat kokevat vanhempien kanssa käytävän yhteydenpidon stressaavana. Ajanpuute ja stressi vaikuttavatkin kulkevan vahvasti käsi kädessä ja tämän tutkimuksen

tulokset näyttäisivät vahvistavan aiempien tutkimusten tuloksia. Ajanpuutteen ja stressiin liittyvät haasteet näyttivät tässäkin tutkimuksessa muodostuvan yhdeksi isoimmaksi ongelmaksi opettajien työssä.

Vaikeus saada yhteyttä vanhempiin koettiin vastauksissa turhauttavana asiana. Aiemmin tehdyissä tutkimuksissa on myös huomattu, että vanhemmat eivät aina osallistu aktiivisesti koulun tapahtumiin, saattavat olla saapumatta sovittuihin tapaamisiin tai vetäytyvät vuorovaikutuksesta (Kampman ym. 2015, 139; Lämsä & Karhuniemi 2013a, 136; Lehtolainen 2008, 357). Toisaalta Määttä ja Rantala (2016, 238) kertovat nimenomaan erityisoppilaiden vanhempien pitävän kahdenkeskisiä tapaamisia tärkeänä kodin ja koulun välisenä yhteistyön keinona. Koska kaikki tähän tutkimukseen osallistuneet erityisluokanopettajat eivät maininneet vanhempien vähäistä tai olematonta yhteydenpitoa haasteeksi voidaan tehdä johtopäätöksiä siihen suuntaan, että yhteydenpidon vähäisyys on jossakin määrin yleistä, mutta pääosin kuitenkin yksilöllistä.

Yhdeksi haasteeksi vastauksissa nimettiin koulun ja kodin väliset näkemyserot, jotka liittyivät useimmiten oppilaan tuen tarpeisiin sekä koulun rooliin. Kun opettajan ja huoltajien näkemykset oppilaan asioissa eivät kohtaa, tärkeän luottamuksen syntyminen jää tapahtumatta (Abed 2014.) Toimiminen oppilaan parhaaksi muodostuu mitä luultavimmin vaikeaksi ja opettajan työ hankaloituu, jos yhteistä säveltä kodin ja koulun välillä ei löydy.

Erikielisten perheiden kanssa käytävä vuorovaikutus näyttäytyi myös yhtenä erityisluokanopettajien mainitsemana haasteena. Haasteiden kerrottiin liittyvän nimenomaan konkreettisiin asioihin kuten viestien muotoiluun ja huoleen siitä ymmärretäänkö eri kielisissä perheissä varmasti viestien sisällöt. Aikaisemmin tehdyissä tutkimuksissa maahanmuuttajavanhempien on taas todettu olevan passiivisia lastensa koulunkäyntiä kohtaan (Theodorou 2008). Latvalan (2012) mukaan maahanmuuttajavanhempien haasteena voikin olla keskustelujen käyminen suomeksi ja silloin he eivät välttämättä tiedä millaisia mahdollisuuksia heillä on osallistua lapsensa koulunkäynnin tukemiseen. Ehkä paras ratkaisu voisi olla maahanmuuttajataustaisten vanhempien parempi huomioon ottaminen ja resurssien lisääminen. Esimerkiksi Beauregard ja kumppa-

nit (2014) ovat ehdottaneet, että erilaiset koulutukset ja työpajat, joissa painotetaan nimenomaan maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävää yhteistyötä, voisivat olla yksi keino parantaa eri kulttuurista tulevien perheiden ja opettajien välistä yhteistyötä.

7.1.3 Onnistunut yhteistyö

Tuloksissa vastattiin lisäksi tutkimuskysymykseen millaisia asioita erityisluokanopettajat liittävät onnistuneeseen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Vastauksista löydettiin neljä suhteellisen selkeää asiaa, joita olivat avoimuus ja läpinäkyvyys, riittävä viestintä, molemminpuolisuus ja yhteinen tavoite. Nämä neljä ulottuvuutta limittyivät pitkälti toisiinsa. Esimerkiksi avoimuus ja läpinäkyvyys vaativat riittävää viestintää kodin ja koulun välillä ja tämä johtaa mitä luultavimmin kummankin osapuolen osallistumiseen eli molemminpuolisuuteen. Kun taas edellä mainitut asiat ovat toteutuneet on koulun ja kodin mahdollisesti helpompaa lähteä rakentamaan yhteisiä tavoitteita.

Blue-Banning ja kumppanit (2004) ovat myös saaneet omassa tutkimuksessaan selville, että onnistunut kumppanuussuhde vaatii avointa ja rehellistä kommunikaatiota. Epsteinin (2002) tekemässä tutkimuksessa taas yksi kuudesta osallistumisen ja yhteistyön muodosta oli nimenomaan koulun ja kodin välinen aktiivinen viestintä. Tässä tutkimuksessa tulokset koskien onnistunutta yhteistyötä ja vuorovaikutusta ovat linjassa aiemmin tehdyn kirjallisuuden kanssa.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimus

Viimeiseksi tarkastelen tutkimukseni luotettavuutta sekä jatkotutkimusideoita. Aihekseni valikoitui erityisluokanopettajien kokemukset kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Koska aihetta on tutkittu jo jonkin verran luokanopettajien sekä vanhempien näkökulmasta, koin tarpeelliseksi rajata aiheen erityisluokanopettajiin. Tämä rajasi siis omalta osaltaan aihetta, vaikka haasteeksi muodostui

haastateltavien löytyminen. Testihaastattelun pohjalta päätin kuitenkin tehdä sähköisen kyselylomakkeen. Tämä auttoi saavuttamaan vastaajia ja lopulta tutkimukseen osallistui 135 erityisluokanopettajaa.

Koen, että sähköisen kyselylomakkeen käytössä on omat luotettavuuteen vaikuttavat asiat. Vaikka lähetin kyselyn suoraan erityisopettajista koostuvaan Facebook-ryhmään, niin täysin varma vastaajien ammatillisesta pätevyydestä en voi olla. Kyselyn laittaminen sosiaalisen median alustalle hankaloittaa vastaajien rajaamista eikä tutkija pysty välttämättä olemaan ennakoita yhteydessä tutkittaviin tai valikoimaan heitä tutkimukseen yksilökohtaisesti (Valli & Perkilä 2015, 111). Kuitenkin sähköisesti tehty kysely lisäsi vastaajien määrää ja toisaalta vastaajat jäivät automaattisesti anonyymeiksi ja tutkijana minun oli helppo olla puolueeton, sillä kyselyssä en kysynyt minkäänlaisia henkilökohtaisia tietoja, esimerkiksi nimeä tai ikää. Lisäksi Tuomen ja Sarajärven (2009, 133) mukaan onkin huomioitava vaikuttavatko tutkijan omat ominaisuudet kuten ikä, sukupuoli, uskonto tai poliittinen asenne siihen, miten hän havainnoi tai kuuntelee tutkittavia.

Kyselylomake sisälsi enimmäkseen avoimia kysymyksiä, jonka seurauksena vastaajilta vaadittiin vastaamiseen muutakin kuin sopivan vaihtoehdon klikkaamista. Yhdeksi ongelmaksi muodostui se, että joihinkin kysymyksiin oli vastattu suhteellisen suppeasti esimerkiksi yhdellä tai kahdella sanalla, jolloin niiden pohjalta ei pystytä ymmärtämään kovinkaan syvällisesti vastaajan käsitystä ilmiöstä. Vastaajat eivät välttämättä koe osaavansa vastata kaikkeen, esimerkiksi silloin kun he kokevat, että heillä ei ole riittävää varmuutta mielipiteestään (Valli 2015, 94). Koska kyselyyni osallistui kuitenkin suhteellisen paljon vastaajia, en koe, että suppeasti vastaaminen muutamissa kysymyksissä olisi vääristänyt saamiani tuloksia merkittävästi.

Tutkimuksen kysely julkaistiin Facebookin Alakoulun aarreaitta ryhmässä, jonka seurauksena voidaan olettaa, että kyselyyn vastanneet omistavat Facebookin käyttäjätilin. Lisäksi, koska Alakoulun aarreaitta on suljettu ryhmä, on syytä olettaa, että kaikki vastanneet ovat kuuluneet tähän ryhmään. Vaikka vastauksia tulikin paljon, niin voidaan pohtia sitä, ovatko vastaajat valikoituneet

tasaisesti. Luultavasti kyselyyn vastanneet ovat aktiivisia internetin ja Facebookin käyttäjiä muutenkin ja siksi he osallistuivat myös tähän tutkimukseen. Valittavasti aineistosta jäi puuttumaan sellainen vastaajajoukko, jotka eivät mahdollisesti omista Facebook-tiliä tai ole muutenkaan aktiivisia netin käyttäjiä.

Aineiston analyysinä käytin sisällön analyysia ja pyrin toteuttamaan sen tieteellisesti oikeaoppisesti, jotta tutkimukseni olisi mahdollisimman luotettava. Tavoitteenani oli tehdä aineistolähtöinen analyysi. Kuitenkin Ruusuvuori ja kumppanit (2010, 19) ovat todenneet tämän olevan lähes mahdotonta, sillä tutkijan rakentamat jäsentelyt ja kuvaukset ovat kaikki teoreettisten sekä tutkimusasetelmien kosketuksen alaisia.

Tutkimukseni tuloksien siirtämistä muihin tilanteisiin voidaan myös pohdita. Tutkimustulosten siirrettävyyden arviointi vastaa kysymyksiin koskien, miten onnistuneesti tutkimustulokset sekä johtopäätöksen ovat sovellettavissa vastaavanlaisiin tilanteisiin (Eskola & Suoranta 2008, 210-212). Uskoisin siirrettävyyden olevan jossain määrin mahdollista, sillä erityisluokanopettajien työhön kuuluu sijainnista riippumatta kodin kanssa tehtävää yhteistyötä, vaikka muu työnkuva saattaisikin olla yksilöllisempää. Koska tutkimukseni ei ollut spesifi haastattelu muutamalle valitulle erityisluokanopettajalle, on tutkimus mahdollista myös toteuttaa uudestaan samoin tavoin. Kuitenkin siirrettävyyden kannalta on muistettava, että tutkimuksen tulokset ovat subjektiivisia kokemuksia ja siksi eivät välttämättä sovi sellaisenaan toiseen tilanteeseen. Vaikka siirrettävyyttä voitaisiin todentaa tietyillä ehdoilla, rajaa se kuitenkin mahdollisia yleistysten tekemisiä laadullisessa tutkimuksessa (Eskola & Suoranta 2008, 212).

Tulevaisuudessa aihetta olisi hyvä tutkia vielä tarkemmin ja rajatummin. Sain eräältä kyselyyn vastanneelta palautetta, että kysely olisi ollut hyvä rajata niin, että se olisi koskenut vain ylä- tai alakoulun erityisluokanopettajia. Hän perusteli tätä sillä, että työnkuva ala- ja yläkoulussa eroavat selkeästi. Oma tutkimukseni ei keskittynyt vain toiseen peruskouluun tai niiden vertaamiseen, mutta yhtenä jatkotutkimusaiheeni voisi siis olla rajatumpi tutkimus, joka kohdistuu vain jompaankumpaan. Ala- tai yläkoulun tai esimerkiksi toisen asteen

erityisopettajiin rajattu tutkimus tai toisaalta näiden vertaaminen keskenään voisivat olla seuraavia tutkimuksen aiheita.

Koska ajanpuute ja stressi nousivat tämän tutkimuksen perusteella selkeiksi kodin ja koulun yhteistyön haasteiksi, olisi järkevää tutkia asiaa enemmän. Ajanpuutteen ja stressin vaikutuksia erityisluokanopettajien työntekoon voisi tutkia pidemmällä aika välillä. Miten stressi, erityisesti kodin ja koulun välisestä yhteydenpidosta syntyvä, vaikuttaa konkreettisesti työn tekemiseen ja millaisilla asioilla sitä voitaisiin mahdollisesti helpottaa. Lisäksi tutkimukset liittyen siihen, miten opintojen aikana kodin ja koulun välillä käytävään yhteistyöhön liittyviä asioita käsitellään, olisi mielenkiintoinen näkökulma. Kuitenkin esimerkiksi Rasku-Puttonen ja Rönkä (2004, 185) ovat pohtineet opettajakoulutuksen asemaa ja puhuneet kasvatuskumppanuus- ajattelumallin sisäistämisen ja yhteistyövalmiuksien hankkimisen vaativan sitä, että jo opiskelun aikana opettajat saisivat kokemusta vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

LÄHTEET

Abed, M. 2014. Challenges to the concept "partnership with parents" in special needs education. *Journal on Educational Psychology*, 7(4), 1-11.

Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3.- painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aydin, B. & Kaya, A. 2016. Sources of Stress for Teachers Working in Private Elementary Schools and Methods of Coping with Stress. *Universal Journal of Educational Research* 4(12A): 186-195.

Blue-Banning, M., Summers, J. A., Frankland, H. C., Nelson, L. L., & Beegle, G. (2004). Dimensions of family and professional partnerships: Constructive guidelines for collaboration. *Exceptional children*, 70(2), 167-184.

Cantell, H. 2011. Vaikeat vanhemmat, kurjat kollegat? Ratkaiseva vuorovaikutus aikuisten kesken. *Opetus 2000*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Cox, D. 2005. Evidence-based interventions using home-school collaboration. *School Psychology Quarterly* 20 (4), 473-497.

Dolgun, A. 2016. Primary School Teachers' Perception on Parental Involment: A Qualitative Case Study. Ministry of National Education (MEB), Turkey. *International Journal of Higher Education* Vol. 5, No. 2; 2016.

Đurišić, M. & Bunijec, M. 2017. Parental Involvement as a Important Factor for Successful Education. *Center for Educational Policy Studies Journal*, Vol. 7, No. 3, 137-153.

Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Van Voorhis, F. L. 2002. *School, family, and community partnerships: Your handbook for action*. Corwin Press.

- Eskola, J., & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Garbacz, A., McIntyre, L. & Santiago R. 2016. Family involvement and parent-teacher relationships for students with autism spectrum disorders. *School Psychology Quarterly* 31(4):478-490, December 2016.
- Graham-Clay, S. (2005). Communicating with parents: Strategies for teachers. *School Community Journal*, 15(1), 117-129.
- Gordon, T. 2006. Toimiva koulu. Suom. M. Savolainen. Nuorten Keskus R.Y. Jyväskylä: Lasten Keskus / LK-Kirjat.
- Hellström, M. 2008. Sata sanaa opetuksesta. Keskeisten käsitteiden käsikirja. Opetus 2000. Juva: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Jensen, D. A. (2011). Examining teachers' comfort level of parental involvement. *Journal of Research in Education*, 21(1), 65-81.
- Kampman, M., Solantaus, T., Anttila, N., Ojala, T., Santalahti, P. ja Yhteispeli-työryhmä. 2015. Yhteispeli koulussa. Opas hyvinvoinnin ja vuorovaikutuksen vahvistamiseen. Tampere: Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy.
- Karhuniemi, T. 2013. Viestinnän kehittäminen perusopetuksessa. Teoksessa Helenius, J. (toim.), Reissuvihkosta dialogiin - ideoita kodin ja koulun yhteistyöhön. Vantaan, Nurmijärven, Suomen Vanhempainliiton ja Turun yliopiston tehostetun ja erityisen tuen kehittämisverkosto. AS Spin Press 2013. 110.
- Karhuniemi, T. 2013. Yhteistyön muodot ja viestinnän välineet. Teoksessa Lämssä, A-L. (toim.) 2013. Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Opetus 2000. Juva: PS-Kustannus. 105-131.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino.
- Lahtero, T. 2013. Kodin ja koulun yhteistyön johtaminen koulussa. Teoksessa Helenius, J. (toim.), Reissuvihkosta dialogiin - ideoita kodin ja koulun yhteis-

työhön. Vantaan, Nurmijärven, Suomen Vanhempainliiton ja Turun yliopiston tehostetun ja erityisen tuen kehittämisverkosto. AS Spin Press 2013. 15.

Lahtinen, N. 2011. Oppilaan oikeudet ja vanhempien vastuu. Opetus 2000. Juva: PS-Kustannus.

Latvala, J-M. 2012. Kodin ja koulun yhteistyön tehostaminen. Tammikuu 17, 2012. NMI Bulletin 1/2012

Launonen, L., Pohjola, K. & Holma, P. 2004. Kodin ja koulun yhteistyö voimavaraksi! Teoksessa Launonen, L.& Pulkkinen, L. (toim.) 2004. Koulu kasvuyhteisönä. Kohti uutta toimintakulttuuria. Opetus 2000. Juva: PS-Kustannus. 91-111.

Lehtolainen, R. 2008. Keltaista ja kimaltavaa - kodin ja koulun yhteistyöstä kodin ja koulun yhteyteen. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Lewis, L. 2016. Collaborative Interaction: Review of Communication Scholarship and a Research Agenda. P. 197-247. Published online: 18 May 2016.

Lemmer, E.M. 2012. Who's doing the talking? Teacher and parent experiences of parent-teacher conferences. South African Journal of Education South African Journal of Education 32(1) 83-96.

Lämsä, A-L. 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Lämsä, A-L. (toim.) 2013. Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Opetus 2000. Juva: PS-Kustannus. 49-68.

Lämsä, A-L. ja Karhuniemi, T. 2013a. Erityisen tuen järjestäminen. Lämsä, A-L. (toim.) 2013. Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Opetus 2000. Juva: PS-Kustannus. 135-144.

Lämsä, A-L. ja Karhuniemi, T. 2013b. Haastavan vanhemman kohtaaminen. Lämsä, A-L. (toim.) 2013. Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Opetus 2000. Juva: PS-Kustannus. 163-179.

Metso, T. 2013a. Vanhemmat osallisina koulun arjessa. Teoksessa Helenius, J. (toim.), Reissuvihkosta dialogiin - ideoita kodin ja koulun yhteistyöhön. Vantaan, Nurmijärven, Suomen Vanhempainliiton ja Turun yliopiston tehostetun ja erityisen tuen kehittämisverkosto. AS Spin Press 2013. 24-28.

Metso, T. 2013b. Vanhemmat asiantuntijoina. Teoksessa Helenius, J. (toim.), Reissuvihkosta dialogiin - ideoita kodin ja koulun yhteistyöhön. Vantaan, Nurmijärven, Suomen Vanhempainliiton ja Turun yliopiston tehostetun ja erityisen tuen kehittämisverkosto. AS Spin Press 2013. 60-61.

Mitchell, D. (2012). *Joined-Up: A Comprehensive, Ecological Model for Working with Children with Complex Needs and their Families/Whānau*. A Review of the Literature Carried out for the New Zealand Ministry of Education. Christchurch: University of Canterbury.

Määttä, P. ja Rantala, A. 2016. Tavallisen erityinen lapsi. Onnistuneen yhteistyön arvoitusta ratkomassa. 2.-painos. Juva: PS-kustannus.

Nurmi, U. 2013. Opettajan, huoltajan ja oppilaan roolit yhteistyössä. Teoksessa Helenius, J. (toim.), Reissuvihkosta dialogiin - ideoita kodin ja koulun yhteistyöhön. Vantaan, Nurmijärven, Suomen Vanhempainliiton ja Turun yliopiston ja erityisen tuen kehittämisverkosto. AS Spin Press 2013. 36-37.

Okeke, C. I. 2014. *Effective Home- School Partnership: Some strategies to help Strengthen Research and Policy Studies*, Volume 2(5):378-381. University of Ghana, Psychology Department. Ghana.

Ojala, T. ja Launonen, L. Kodin ja koulun yhteistyö. Pakkopullaa vai kasvatuskumppanuutta? Teoksessa Ikonen, O. ja Virtanen, P. (toim.) 2003. HOIJKS II yksilölliset opetussuunnitelmat ja opetus. Opetus 2000. Juva: PS-kustannus. 313-329.

Opetushallitus (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (POPS)*. Helsinki: Opetushallitus.

Ozmen, F., Akuzum, C., Zincirli, M. & Selcuk, G. 2016. The Communication Barriers between Teachers and Parents in Primary Schools. *Eurasian Journal of Educational Research*, Issue 66, 2016, 27-46

Beauregard, F., Petrakos, H., & Dupont, A. (2014). Family-school partnership: Practices of immigrant parents in Quebec, Canada. *School Community Journal*, 24(1), 177-210.

Piispanen, M. 2008. Hyvä oppimisympäristö. Oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvyyskäsitusten kohtaaminen peruskoulussa. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Rasku-Puttonen, H. & Rönkä, A. Opettajankoulutuksen tehtävä koulukulttuurin muutoksessa. Teoksessa Launonen, L. ja Pulkkinen, L. (toim.) 2004. Koulu kasvuyhteisönä. Opetus 2000. Juva: PS-kustannus. 175-185.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010 Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Skaalvik, E.M. & Skaalvik, S. 2015. Job Satisfaction, Stress and Coping Strategies in the Teaching Profession – What Do Teachers Say? *International Education Studies*; Vol. 8, No. 3; 2015.

Stoner, J. & Angell, M. 2014. Trust and Communication: Perspectives of Mothers of Children with Disabilities on the Role and Importance of Communication in Trusting Relationships with Teachers. *Journal of the American Academy of Special Education Professionals*, p. 141-162 Win 2014.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Jyväskylä: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-2. painos. Jyväskylä: Tammi.

Theodorou, E. (2008). Just How Involved Is "Involved"? Re-Thinking Parental Involvement through Exploring Teachers' Perceptions of Immigrant Families' School Involvement in Cyprus. *Ethnography and Education*, 3(3), pp. 253–269.

Valli, R. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Valli, R. ja Aaltola, J. (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-kustannus. 84-108.

Valli, R. ja Perkkilä, P. Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa Valli, R. ja Aaltola, J. (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-kustannus. 109-120.

LIITTEET

Liite 1. Sähköinen kyselylomake

Erityisluokanopettajien käsityksiä kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä

Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa erityisluokanopettajien ajatuksia kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Kyselyn vastauksia käytetään osana pro gradu -tutkielmaani, jonka teen Jyväskylän yliopistoon. Kyselyyn vastataan anonyymisti. Jos sinulla on kysyttävää tutkimuksesta voit ottaa yhteyttä sähköpostitse (sara.s.rasanen@student.jyu.fi). Suuri kiitos vastaajille!

Mitä eri keinoja käytät kodin kanssa käytävään yhteistyöhön?

- Wilma
- Sähköposti
- Tekstiviestit
- Puhelut

Millaisissa asioissa olet yhteydessä kotiin?

Koetko, että huoltajien kanssa käytävässä yhteistyössä on haasteita? Jos on niin millaisia? (esim. ajanpuute, sressaavuus, yhteisen sävelen löytäminen)

Miten aktiivisesti vanhemmat mielestäsi osallistuvat koulun järjestämiin tapahtumiin (juhlat, mahdolliset liikuntapäivät ja avoimien ovien-

päivät yms.)?

Millaisena koet huoltajien asennoitumisen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön?

Mitkä asiat yhdistät onnistuneeseen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön?

Millaista yhteistyötä toivoisit kodin ja koulun välille?

Koetko, että yhteistyö kodin kanssa on yhteydessä oppilaan koulumenestykseen?

- Kyllä
- En

Millaisia valmiuksia opettajankoulutus mielestäsi antoi vanhempien kohtaamiseen?